Ազգ
Azg armenian daily
25 ՅՈՒՆՎԱՐ 2000 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 11 (1979)

Թուրքիայի գլխավոր վտանգը՝ իսլամ արմատականություն եւ անջատականություն

ԱՆԿԱՐԱ, 24 ՀՈՒՆՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Իսլամական ֆունդամենտալիզմը եւ անջատականությունը գլխավոր ներքին սպառնալիքն են Թուրքիայի համար», այսօր հայտարարել է երկրի զինված ուժերի գլխավոր շտաբի ներկայացուցիչը: «Թե ինչի կարող է հանգեցնել կրոնի քաղաքականացումը, ակնհայտորեն կարելի է համոզվել «Հզբոլահի» կատարած հանցավոր արարքների օրինակով», նշել է նա: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, գլխավոր շտաբի հայտարարության մեջ նշվում է, թե բանակը «բազմիցս ուշադրություն է դարձրել «Հզբոլահ» խմբավորումից երկրին սպառնացող վտանգին, որը ձգտում է ոչնչացնել աշխարհիկ Թուրքիայի Հանրապետությունը եւ նրա փոխարեն ստեղծել շարիաթի սկզբունքների վրա հիմնված պետություն»: Թուրքիայի տարբեր քաղաքներում հայտնաբերվել են 30-ից ավելի մարդկանց գաղտնի թաղումներ, որոնք գազանաբար սպանվել են «Հզբոլահի» կողմից: Եվս շուրջ 100 դիակ, ըստ հատուկ ծառայությունների ներկայացուցիչների, կարող են գտնվել Քոնիա քաղաքում, որտեղ ավանդաբար ուժեղ են ֆունդամենտալիստների դիրքերը: Մեկ շաբաթվա ընթացքում երկրում ձերբակալվել է 250 իսլամական ահաբեկիչ:

Այս մասին կարդալ նաեւ էջ 5

ՄՈՍԿՎԱՅԻ ԳԱԳԱԹԱԺՈՂՈՎ

Քոչարյանը եւ Ալիեւը հանդիպեցին

Իհարկե, Պուտինի «միջնորդությամբ»

ԼՈՒԻԶԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ
Մոսկվա

Հունվարի 24-ին հայկական պատվիրակությունը, նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի գլխավորությամբ, ժամանեց Մոսկվա: Եղանակը թռիչքային էր, եւ պատվիրակությանը տեղափոխող ինքնաթիռի թռիչքն ու ժամանումը նախատեսված ժամկետներից շեղումներ չարձանագրեցին: Մասնակի ծրագրային «շեղում» առկա էր պատվիրակության կազմում, որտեղ Շահեն Կարամանուկյանին փոխարինել էր գյուղնախարար Գագիկ Շահբազյանը: Հիշեցնենք, որ ԱՊՀ երթական գագաթաժողովին մասնակցելու համար ՀՀ նախագահի հետ ՌԴ մայրաքաղաք են ժամանել վարչապետ Արամ Սարգսյանը, արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանը, պաշտպանության նախարար Վաղարշակ Հարությունյանը եւ այլ պաշտոնյաներ: Մոսկվայի «Վնուկովո» օդանավակայանում նրանց դիմավորեցին ԱՊՀ կառույցներում Հայաստանի լիազոր ներկայացուցիչ Սուրեն Հարությունյանը եւ ՌԴ փոխվարչապետ Վալենտին Մատվիենկոն:

Նախնական տեղեկատվության համաձայն, գագաթաժողովի օրակարգում նախատեսված էր Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահների հանդիպում: Շաբաթ օրվա համարում «Ազգը», ԱԳՆ-ից ստացած տեղեկությունների վրա հիմնվելով, գրել էր, որ հանդիպման ֆորմատը փոխվել (ընդարձակվել) է եւ տեղի կունենա անդրկովկասյան երկրների նախագահներ-ՌԴ նախագահի պաշտոնակատար, վարչապետ Պուտին տարբերակով: Սակայն, ինչպես պարզվեց, Ալիեւ-Քոչարյան-Պուտին հանդիպումն, այնուամենայնիվ, հանված չէր ԱՊՀ գագաթաժողովի օրակարգից եւ, փաստորեն, առաջինն էր հայկական պատվիրակության հանդիպումների շարքում:

Տես ➧ էջ 2

Հայաստանը չի հրավիրվել ցեղասպանությանը նվիրված Ստոկհոլմի խորհրդաժողովին

Հակառակ 20-րդ դարի առաջին ցեղասպանության զոհը լինելու փաստին, Հայաստանը չի հրավիրվել ընթացիկ ամսվա 26-28-ը Շվեդիայի մայրաքաղաքում կազմակերպված միջազգային խորհրդաժողովին, որը նվիրված է լինելու ցեղասպանությանը, մասնավորաբար Հոլոքոստին եւ քննարկելու է մարդկության դեմ գործված ոճիրները կանխելու, այդ մասին անհրաժեշտ գիտելիքները կրթական ծրագրերում ընդգրկելու խնդիրներ: Շվեդիայի վարչապետ Գորան Պերսոնը խորհրդաժողովին մասնակցելու պաշտոնական հրավերներ է ուղարկել 48 երկրների, որոնց թվում՝ Թուրքիային...

ՀՅԴ Մ. Նահանգների Հայ դատի հանձնախմբից երեկ ստացված հաղորդագրությունը տեղեկացնելով վերոհիշյալի մասին՝ ավելացնում է, որ խորհրդաժողովի «կազմակերպիչներին մոտ կանգնած աղբյուրները նշում են, որ Հայաստանի չընդգրկվելը Թուրքիայի կողմից բանեցված ուղղակի ճնշումների արդյունք է»: Դրանում կարելի է համոզվել՝ ծանոթանալով խորհրդաժողովին հրավիրված մյուս երկրների անուններին, որոնք այս կամ այն կերպ առնչվել են ցեղասպանության արարքների, դրանց հետեւանքների կրողն են եւ կամ մասնակցել են այդ հետեւանքների վերացմանը:

Հաղորդագրությունն ամերիկահայերին կոչ է անում բողոքի նամակներ հղել խորհրդաժողովում Մ. Նահանգների ներկայացուցիչ Ստյուարտ Էյզենշտատին, որը միաժամանակ այդ երկրի ֆինանսների փոխնախարարն է:

Հետպատերազմյան սինդրոմի հաղթահարումը Ղարաբաղում

ԼՂՀ վարչապետ Անուշավան Դանիելյանի մեկնաբանությամբ

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

«Ազգը» պարբերաբար անդրադառնում է Ղարաբաղում ստեղծված իրավիճակին, երբ ի հակակշիռ Հայաստանի, անգամ կարկատված կայունություն չի հաստատվում ԼՂՀ իշխանությունների եւ Սամվել Բաբայանի կողմնակիցների միջեւ: ԼՂՀ վարչապետ Անուշավան Դանիելյանը այս օրերին Հայաստանում է, ուր արդեն ավարտել է իր հանդիպում-պայմանավորվածությունները ՀՀ վարչապետ Արամ Սարգսյանի հետ: Մենք հանդիպեցինք նրան՝ փորձելով հասկանալ, թե ինչո՞ւ, երբ ընտրված է ճիշտ ռազմավարական նպատակ՝ Լեռնային Ղարաբաղում ստեղծել ժողովրդավարական, ազատական համակարգ, ուր միակ վճռորոշ օրենքի գերակայությունն է եւ ոչ թե անձերի հեղինակությունը, որդեգրվեց կտրուկ քայլերի մարտավարություն, արդյունքում՝ ամբաստանություններ են հնչում քաղաքական հետապնդումների մասին եւ աստարեզ են նետվում վարկաբեկիչ նյութերի փաթեթներ: ԼՂՀ արդարադատության վարչության կողմից ծածկվում է «Միացյալ Հայաստան» կուսակցության գրանցումը, իսկ պատերազմի հերոսները բաժանվում են երկու թեւերի՝ «երկրապահ» եւ «վետերաննե-րի միություն»:

«Այս ամբողջը քաղաքական գործընթացների մի մասն է կազմում, որն ընթանում է Ղարաբաղում, եւ այդ գործընթացի անունն է հետպատերազմյան սինդրոմի հաղթահարում: Իհարկե, ինչ-որ ժամանակ այդ հաղթահարման ընթացքում լարվածություն է ծագում, բայց երբ համեմատենք տարբեր պետությունների փորձը, մեր հետպատերազմյան սինդրոմի հաղթահարման գործընթացը երեւի ամենախաղաղներից է:

Տես ➧ էջ 3

12 հազար զո՞հ չեչեններից

ՄՈՍԿՎԱ, 24 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Չեչնիայի նախագահ Ասլան Մասխադովը վիրավոր է եւ գտնվում է Արղունի կիրճում, կիրակի օրը հայտարարել է ռուսական զորախմբավորման հրամանատար գեներալ Վիկտոր Կազանցեւը: Այս տեղեկատվությունը հերքել է չեչեն առաջնորդի կինը՝ Կուսամա Մասխադովան, որը լրագրողներին հայտարարել է, որ ինքը հեռախոսով խոսել է ամուսնու հետ, եւ նա ողջ եւ առողջ է: Վ. Կազանցեւը նաեւ հայտնել է, որ Չեչնիայում եւ Դաղստանում 5,5 ամիս տեւած մարտերի ընթացքում չեչենական ջոկատները կորցրել են մոտ 12 հազար մարդ: Այս տեղեկատվությունը անկախ աղբյուրներով հաստատված չէ:

ՇՐՋԱՓԱԿՈՒՄ

Կարսի սահմանադուռն, այնուամենայնիվ, բացվել է

Սակայն մի քանի ժամով եւ չի բացառվում, որ նորից կբացվի

«Ազգն» իր շաբաթ օրվա համարում տեղեկացրել էր, որ ոչ պաշտոնական տեղեկությունների համաձայն Թուրքիան մասնակիորեն վերացրել է Հայաստանի 1993 թ.-ից ի վեր շրջափակումը՝ բացելով Կարսի սահմանադուռը: Պաշտոնական հերքում կամ հաստատում ստանալու համար **«Ազգը»** դիմեց ՀՀ արտգործնախարարության լրատվական վարչության պետ Արա Պապյանին, որն էլ, փաստորեն, մասամբ հաստատեց այդ տեղեկատվությունը: Ըստ պրն Պապյանի, սահմանը թուրքական կողմից իսկապես բացվել է մոտ մեկ շաբաթ առաջ, որտեղից Գյումրիի մարզից մի պատվիրակություն անցնի Կարսի նահանգ՝ այդ նահանգի ղեկավարության հետ քննարկելու հայ-թուրքական սահմանի բացման հետագա հեռանկարները: Հայկական կողմի այցը, փաստորեն, հաջորդել է դեռեւս անցյալ տարի սեպտեմբերին Կարսի նահանգից եկած թուրքական պատվիրակության համանման այցին, որի նպատակն է եղել քննարկել երկու մարզերի առեւտրատնտեսական հարաբերությունների հեռանկարները: Հայկական պատվիրակության այցը, ըստ պրն Պապյանի, չի կարելի համարել պաշտոնական, պատվիրակության ղեկավարը Գյումրիի փոխմարզպետն է եղել: Երկու նահանգների միջեւ կնքվել է մի փաստաթուղթ, որտեղ, իսկապես, կա մի կետ, ըստ որի նախատեսվում է շաբաթական մի որոշակի օր սահմանել, որտեղ այդ օրը Շիրակի ու Կարսի սահմանագլխին հանդիպեն հայ եւ թուրք բիզնեսմենները՝ համագործակցությունն ու շփումները ավելի կոնկրետացնելու համար: Տեղեկացվեց, որ առաջիկա մեկ ամսվա ընթացքում թուրքական մի պատվիրակություն կգա Հայաստան:

Փաստորեն, ի մի բերելով այդ փոխայցելությունները, կարելի է եզրակացնել, որ նախաձեռնությունն այնուամենայնիվ թուրքական կողմից է: Ի վերջո, առանց Թուրքիայի բարձրագույն իշխանությունների գիտության կամ գոնե լռելյայն համաձայնության նման փոխայցելություններ ու սահմանի բացում, թեկուզ մի քանի ժամով, տեղի չէին կարող ունենալ: Թուրքական կողմի այդ քայլը կարելի է դիտարկել դեպի Հայաստան վերջին «փոքր, դրական քայլերի» կոնտեքստում, այն նույն քայլերի, որոնց մասին վերջին շրջանում հնչում է թուրքական լրատվամիջոցներում ու կիսապաշտոնական որոշ արտահայտություններում: Ամեն դեպքում այդ «քայլերն» ավելի շատ հիշեցնում են ցուցադրական ժեստեր: Ինչպես հայտնի է, Հայաստանի կառավարությունը, կարեւորելով հայ-թուրքական սահմանի բացման անժխտելի տնտեսական հիմնավորումները, միշտ էլ հայտարարել է, որ Հայաստանը պատրաստ է սահմանների բացմանը՝ առանց Թուրքիայի առջեւ քաղաքական նախապայմաններ դնելու, ինչը, ցավոք, չի կարելի ասել Թուրքիայի մասին, որի քայլերը համարժեք են Ադրբեջանի հետ Հայաստանի հարաբերություններին:

Գ. Մ.

Հ. Գ. Հայ եւ թուրք բիզնեսմենների փոխայցելությունները հաստատեց նաեւ հայ-թուրքական գործարար համագործակցության զարգացման հանձնաժողովի նախագահ Արսեն Ղազարյանը՝ խոստանալով առաջիկայում **«Ազգին»** տալ լրացուցիչ տեղեկություններ իրերի վիճակի մասին:

«ՎԱՆՈ+11» ԳՈՐԾ

Ով առաջինը հիշատակեց հանցագայլին՝ Սիրադեղյա՞նը, թե՞ Հարությունյանը

«Այս մարդը ոչ մի կապ չունի գրող Վանոյի հետ, նա պարզապես վտանգավոր է հասարակության համար եւ... »

ՍԱՌԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Թերեւս նախորդ դասական նիստում Վահան Հարությունյանը պատասխանեց Վանո Սիրադեղյանի՝ դատարանի դահլիճում արված առաջին հայտարարությանը, սակայն, ինչպես երեւում է, չէր «մարսում» մեղադրանքները եւ հունվարի 24-ի դատական նիստում հարկ համարեց ավելի հանգամանալից անդրադառնալ դրանց: Ի պատասխան Վանո Սիրադեղյանի այն մեղադրանքին, թե ամբաստանյալը դատարանում վկայակոչում է հանցագայլների՝ Վահան Հարությունյանը հայտարարեց, որ Արծրուն Մարգարյանն առաջին հերթին իր ընկերն էր: «Ի տարբերություն Վանոյի՝ ես սովոր չեմ իմ ընկերներին գցել ու նրանց վրայով առաջ գնալ»: Հայտնեց նաեւ, որ Վազգեն Սարգսյանի հետ հանդիպման մասին ուժային բոլոր նախարարներն իմացել են եւ այսօր էլ նրա անունը չէր սա, երբ այդ «չարագուշակ նամակը» մամուլում չտպագրվեր (խոսքն ամիսներ առաջ «Հայկական ժամանակ» թերթում տպագրված Վանո Սիրադեղյանի նամակի մասին է՝ ուղղված Վազգեն Սարգսյանին, որն իբր վարչապետի մահից հետո հայտնաբերվել էր նրա չհրկիզվող պահարանում):

Վ. Հարությունյանը վրդովված նետեց, թե՝ երբ վերջին տասը տարիների ընթացքում մեր աչքի առջեւ կատարվածը չենք կարողանում բացահայտել ու պատժել, ապա ի՞նչ տրամաբանությամբ ենք 100 տարի առաջ կատարվածի համար թուրքերից պատասխան պահանջում: Ամբաստանյալն ավելին ամփոփեց՝ գալով այսպիսի եզրահանգման. «Այս մարդը ոչ մի կապ չունի գրող Վանոյի հետ, 91 թ. նա կուլ է գնացել իշխանության մոլուցքով տառապող ՀՀՇ-ին եւ շարունակում է աղավաղել փաստերը: Նա պարզապես վտանգավոր է հասարակության համար եւ դեռեւս ինչ-որ բանի է սպասում»:

Տես ➧ էջ 2

ԱԶԳ

ԸՆԹԱՑԻԿ

Հունվարի 21-ին Երեւան ժամանած ամերիկյան դիվանագետների պատվիրակությունը ԱՄՆ պետքարտուղարի նորանկախ պետությունների հարցերով հատուկ խորհրդական, դեսպան Սթիվեն Սեստանովիչի գլխավորությամբ եւ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի ամերիկյան համանախագահ Քերի Քեվինի մասնակցությամբ, հունվարի 22-ին ուղեւորվեց Բաքու: Օդանավակայանում, մեկնումից անմիջապես առաջ, պրն Սեստանովիչը նովիչը հայտնեց, որ բոլորն էլ սպասում են ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի նոր առաջարկին հիշեցնելով, թե ամերիկյան կողմը որքան աշխատանք է իրականացրել միջազգային կազմակերպություններին հարցի շուրջ մոբիլիզացնելու, ինչպես նաեւ հայկական կողմին աջակցելու ուղղությամբ: «Բոլոր միջազգային կառույցներն էլ համամիտ են ղարաբաղյան հարցը լուծելու համար պահ է ներկայացել եւ չպիտի բաց թողնվի», ասաց խորհրդականը: Միաժա- ռահավաս ընդունելության արժանացավ: Պրն Սեստանովիչի կարծիքով՝ անվտանգության ապահովման այդ գաղափարը կարող է եւ այլ ձեւ ու մարմին ստանալ՝ արտահայտվելով պարզապես տարածաշրջանային համագործակցության զարգացման եղանակով: Ամերիկյան կողմը համարում է, որ նման համագործակցության ստեղծումն ինքնին դրվատելի է, սակայն ավելի բարվոք հանգամանքներում եւ ճիշտ ժամանակին: Ի վերջո, ըստ պրն Սեստանո-

Ըստ ամերիկյան դիվանագետների՝ հասունացել է ղարաբաղյան հարցի լուծման պատմական պահը

ճեպազրույց ունեցավ լրագրողների հետ պատասխանելով պատվիրակության այցելությանն առնչվող մի քանի առավել կարեւոր հարցերի:

Խորհրդականը նաեւ տեղեկացրեց, որ պատվիրակության երկօրյա հանգրվանումը Հայաստանում չափազանց հագեցած էր հանդիպումներով, այդ թվում ՀՀ նախագահի, վարչապետի, արտգործնախարարի, պաշտպանության նախարարի, ԱԺ նախագահի եւ այլոց հետ: Քննարկված հարցերի առանցքն են կազմել հայ-ամերիկյան երկկողմ հարաբերությունները, ղարաբաղյան հակամարտության խաղաղ կարգավորումը եւ տարածաշրջանային այլ բարդություններ: Մանրամասնելով վերը թվարկվածն ըստ հաջորդականության պրն Սեստանովիչը նշեց, որ իրենց այցելությունը հայ-ամերիկյան աշխատանքային խումբ ստեղծելու գաղափար ծնեց, որի կենսագործումը կկայանա առաջիկա շաբաթվա ընթացքում, երբ Երեւան կժամանի ԱՊՀ երկրներին տրվող օգնությունը համակարգող Բիլ Թեյլորը եւ կվավերացնի այդ համագործակցությունը նշանավորող հուշագիրը: Սա, ի դեպ, հետաքրքրական փաստ է, որ թերեւս նոր հիմք ու վարկանիշ դառնա Հայաստանում գործող ամերիկյան դիվանագիտության համար: Իր կարծիքն արտահայտելով խորհրդականը նման աշխատանքային խմբի ստեղծումը գնահատեց չափազանց շահավետ հատկապես հայկական կողմի համար, քանի որ կաշխուժացնի օտար ներդրումների գործընթացը, ինչն էլ բարերար ազդեցություն կունենա տնտեսության զարգացման վրա:

Ղարաբաղյան հիմնախնդրի բանակցային հերթական փուլը վերսկսելու կապակցությամբ պրն Սեստա- մանակ հաղորդեց, որ Հայաստանի ու Ադրբեջանի նախագահները հատկապես մեծ հույսեր են կապում մոսկովյան եւ դավոսյան տնտեսական համաժողովների շրջանակներում հանդիպումների հետ:

Հայաստանի ներքաղաքական իրավիճակի ու նախագահական արշավերթ ընտրությունների վերաբերյալ ըստ մեզ ոչ տեղին հարցերից պրն Սեստանովիչը նրբանկատորեն խուսափեց նկատելով, որ լավ դիվանագետին խրախուսելի չէ այլ երկրին առնչվող նման հարցերի պատասխանել: Փոխարենը խոսեց մեր կառավարության հետ համագործակցելու հեռանկարների մասին, ինչը հիմնված է լինելու փոխադարձ հետաքրքրությունների վրա:

Ստամբուլյան գագաթաժողովում եւ հետագայում Հայաստանի ու Ադրբեջանի նախագահների առաջարկած տարածաշրջանային անվտանգության համակարգ ստեղծելու գաղափարը, ինչպես հիշում ենք, թե- վիչի, անվտանգության ապահովման առաջին նախապայմանը տարածաշրջանի երկրների փոխհամաձայնությունն է:

Այսինքն, կարելի է ենթադրել, որ քանի դեռ լուծված չէ ղարաբաղյան խնդիրը, այդ եւ նմանօրինակ ծրագրերն իրատեսական չեն: Ըստ պրն Սեստանովիչի՝ իրատեսական չեն նաեւ այն լուրերն ու հավանականությունը, թե շուտով բացվելու է հայ-թուրքական սահմանը, եւ վերացվելու է Հայաստանի տնտեսական շրջափակումը. իրատեսական ու իրականանալի չէ, քանի դեռ միջազգային իր կարգավիճակի ճշգրտմանն է սպասում Արցախը: Թեպետ պրն Սեստանովիչն ամերիկյան կողմի անունից նշեց, որ Թուրքիան էլ իր հերթին պիտի գիտակցի, թե տնտեսական կապերի աշխուժացման փոխշահավետության առումով որքան անհրաժեշտ է սահմանի շուտափույթ բացումը:

ԱՆՈՒՇ ԲԱԲԱՅԱՆ

Ով առաջինը հիշատակեց հանգուցյալին՝ Միրաղեյա՞նը, թե՞ Հարությունյանը

Սկիզբը էջ 1

Միրաղեյանը չպատասխանեց Վահան Հարությունյանի ոչ միայն այս հայտարարությանը, այլեւ չցանկացավ օգտվել օրենքով իրեն վերապահված իրավունքից եւ դատավարության մյուս մասնակիցների օրինակով հարցեր ուղղել նրան: Նրա պաշտպան Վանյա Սուքիասյանը, որը պետք է եզրափակեր պաշտպանական կողմից տրվող հարցումները՝ հայտարարեց, որ պարտավոր չէ հարցեր տալու, որովհետեւ եղանակային այս պայմաններում աշխատելու հնարավորություն չունի: Քանի որ նրանից հետո Վահան Հարությունյանին հարցեր ուղղելու հերթը պետական մեղադրողներինն էր, կարծում եմ, նրանք չեն ընդհատի իրենց աշխատանքը եւ Միրաղեյանի պաշտպանին հնարավորություն կընձեռեն հարցերը պահել իր համար ավելի նպաստավոր եղանակի: Մանավանդ որ պետական մեղադրողներից Աղվան Հովսեփյանը պաշտպանին հիշեցրեց, թե նրա կողքին նստած ավելի տարեց գործընկերները չժգոհեցին աշխատանքային պայմաններից:

Քանի որ այս գործով դատապարտվող 10 ամբաստանյալները մեղադրվում են Արթուր Հովհաննիսյանին ու Կարեն Ռաֆայելյանին առեւանգելու ու գնդակահարելու համար՝ նրանց պաշտպանների հարցումները միտված էին հնարավորինս պարզաբանել այս դրվագի մանրամասները: Ի դեպ, նրանց գնդակահարել են 94 թ. հունվարի 24-ի գիշերը, եւ այսօր լրացավ դեպքի 6-րդ տարին:

Հարցումների միջոցով պարզվեց, որ Արթուր Հովհաննիսյանին ու Կարեն Ռաֆայելյանին երիտասարդական պալատից ներքին զորքերի վարչություն են բերել Արծրուն Սարգսյանի հրամանով: Վահան Հարությունյանը նշեց, որ բերման ենթարկելը ներքին զորքերի իրավասության մեջ չի մտել, բայց, քանի դեռ ոստիկանության եւ ներքին զորքերի մասին օրենք չէր ընդունվել, նախարարների հրամանով նման գործողություններ կատարվում էին եւ բերման ենթարկելու որոշումներ այդ տարիներին շատ էին լինում: Հունվարի 22-ին Ա. Հովհաննիսյանն ու Կ. Ռաֆայելյանը ներքին զորքերի վարչությունում են եղել, գիշերը պահվել են այնտեղ: «Հունվարի 23-ին, ժամը 11:30-ին ինձ հայտնի դարձավ, որ տղաները պետք է սպանվեին», դատարանին տեղեկացրեց ներքին զորքերի նախկին հրամանատար գնդապետ Վահան Հարությունյանը: Հայտնեց նաեւ, որ ենթականերին հրահանգել էր՝ նրանց Նուբարաշենի ամառանոց տեղափոխելիս, ինչպես նաեւ ՆԳ նախարարի հնարավոր այցելության ժամանակ, ապահովության համար փակել ճանապարհը: Նույն օրը նրանց տեղափոխել են Նուբարաշենի ամառանոց եւ հունվարի 24-ի գիշերը իրականացրել են սպանությունը: Ըստ ամբաստանյալ Հարությունյանի, դեպքի վայրի ընտրությունը թողնված էր ամբաստանյալ Բալյանին, ինքը միայն հրահանգել էր հեռու չգնալ: Մի քանի ամիս հետո է՝ դեպքի վայր գնացել՝ Սահակ Բալյանի ուղեկցությամբ:

«Ավելի լավ էր այս տղաները բանտում լինեին, քան դրսում, որովհետեւ նրանցից-շատերին վատ բաներ էին սպասվում», իր ենթակաների հանցագործությունը մեղմելու եւ նրանց կողմից ճիշտ ընկալվելու ակնկալիքով հայտնեց ներքին զորքերի նախկին հրամանատարը:

Դատական նիստը կշարունակվի հունվարի 26-ին:

ՀԱՄԱՌՕՏ

«21-րդ դարն առանց ցեղասպանության» միջազգային սիմպոզիում ապրիլին

Հայաստանի Ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտի եւ Մյունխենի Հայկական ուսումնասիրությունների ինստիտուտի նախաձեռնությամբ եւ Հայաստանի գիտությունների ազգային ակադեմիայի համագործակցությամբ ապրիլի 21-23-ը Երեւանում տեղի է ունենալու «21-րդ դարն առանց ցեղասպանության» խորագրով միջազգային սիմպոզիում՝ նվիրված 1915 թվի եղեռնի 85-ամյակին: Այս մասին է հաղորդում «Արմինյըն միրոր սփեքթեյթր» շաբաթաթերթը, ավելացնելով, որ վերոհիշյալ երկու հաստատությունների միջեւ մոտ ապագայում կնքվելիք համաձայնության շնորհիվ հնարավոր է լինելու համատեղ ջանքերով հետամուտ լինել Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչմանը եւ այդ ուղղությամբ որոշակի ռազմավարության մշակմանը ինչպես Հայաստանի, այնպես էլ սփյուռքի համապատասխան կազմակերպությունների համար:

Տ. Օ.

Հանդիպում հայ ազատամարտիկի հետ

Հունվարի 23-ին Վարուժան Կարապետյանի անվան «Ոգեղեն ուժ» սոցիալական կենտրոն-թանգարանում տեղի ունեցավ հանդիպում հայ ժողովրդի նվիրյալ զավակ, Հայաստանի ազատագրության հայ գաղտնի բանակի (ԱՍԱԼԱ) մարտիկ, Ֆրանսիայի բանտերում 12 տարվա արգելափակումը հաղթահարած Սիմոն Նահիրյանի հետ: Ներկա էին ՀՀ պաշտպանության նախարարության, զանգվածային լրատվամիջոցների եւ մտավորականության ներկայացուցիչներ: Վերջում ներկաների անունով հրապարակվեց ՀՀ նախագահին, Ազգային ժողովին, կառավարությանը, ինչպես նաեւ հասարակական կազմակերպություններին ուղղված դիմում, որպեսզի դիմեն ֆրանսիական իշխանություններին՝ Վ. Կարապետյանին կալանքից ազատելու համար:

Հրդեհ Մոսկվայում կառուցվող հայկական եկեղեցու պահեստում

ՄՈՍԿՎԱ, 24 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՍՆԱՐՔ: Հունվարի 23-ին, մոտավորապես ժամը 21:40-ին Մոսկվայում՝ Օլիմպիսկի պողոտայում կառուցվող հայկական եկեղեցու շինարարական հարթակի պահեստում ուժեղ հրդեհ է բռնկվել: Պետական հակահրդեհային ծառայության վարչության հաղորդման համաձայն, բռնկումն ընդգրկել է շուրջ 300 քառակուսի մետր տարածք: Հրդեհը հանգցնելիս, մոտավորապես ժամը 22:00-ին, երբ պայթյուն է տեղի ունեցել, բարձր ջերմաստիճանից պայթել են պահեստում պահվող գազի բալոնները: Պայթյուններից երկու մարդ բեկորային վերքեր են ստացել եւ հիվանդանոց տեղափոխվել: Հրշեջ ծառայության աշխատակիցները վնասվածքներ ստանալուց խուսափելու նպատակով ստիպված են եղել հրդեհը հանգցնել հատուկ վահանների պաշտպանության ներքո: Ժամը 23:30-ին հրդեհը մարվել է:

ՄՈՍԿՎԱ

Քոչարյանը եւ Ալիեւը հանդիպեցին

Սկիզբը էջ 1

Հանդիպումն սկսվեց Մոսկվայի ժամանակով 14:30-ին, սկզբում Քոչարյան-Ալիեւ tête-a-tête զրույցի ձեւով: Մեկ ժամ հետո ՀՀ եւ ԱՀ նախագահներին միացավ ՌԴ նախագահի պաշտոնակատարը: Արդեն «եռանկյունաձեւ» ֆորմատով եւս մոտ 40 րոպե բանակցելուց հետո Վ. Պուտինը լրագրողների համար կարճ հայտարարություն արեց՝ գոհունակություն հայտնելով, որ երկու նախագահների երկխոսությունը շարունակվում է, եւ հատկապես Մոսկվայում: Ռուսաստանն իր կողմից ամեն ինչ արել է եւ կանի՝ նաեւ իբրեւ Մինսկի խմբի եռանախագահության ներկայացուցիչ՝ ղարաբաղյան խնդրի կարգավորման բարդ գործընթացը վերջնական հանգրվանի հասցնելու համար: Պրն Պուտինը հույս հայտնեց, որ շարունակվող երկխոսությունն արդյունավետ կլինի. գլխավորն այն է, որ երկու նախագահները լի են կարգավորման գործընթացն ավարտելու վճռականությամբ՝ չնայած Հայաստանում եւ Ադրբեջանում առկա դժվարություններին:

Հանդիպումն ամփոփող հայտարարության մեջ ասվում է, որ Քոչարյան-Ալիեւ-Պուտին հանդիպումը հայ-ադրբեջանական 1999 թ. մոսկովյան գագաթաժողովի ընթացքում սկսված հայ-ադրբեջանական բարձր մակարդակի երկխոսության շարունակությունն է: Հայաստանի եւ Ադրբեջանի ղեկավարների անմիջական շփումներն արդյունավետ են առաջին հերթին փոխադարձ վստահության հաստատման առումով, շարունակվում է գերիների փոխանակումը, ամրապնդվում հրադադարը, կանոնավոր հանդիպում են երկու երկրների արտգործնախարարները եւ ռազմական գերատեսչությունների ղեկավարները, իսկ որ գլխավորն է՝ նախագահները փոխզիջումային լուծման հասնելու հետեւողական ջանքեր են գործադրում:

Ընդհանուր հուսադրող այս արձանագրության մեջ նորությունը թերեւս այն է, որ «բանակցությունների բարեհաջող (երկու կողմերին բավարարող- Լ. Պ.) ելքի դեպքում Ռուսաստանը պատրաստ է ստանձնել ձեռք բերված համաձայնությունների երաշխավորի դերակատարությունը որպես ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի ակտիվ ներկայացուցիչ. Հայաստանի եւ Ադրբեջանի հետ ավանդական բարեկամությունը Ռուսաստանին թույլ է տալիս աջակցել կարգավորման գործընթացին, վկա այսօր երեք երկրների ղեկավարների միջեւ տեղի ունեցած անկեղծ եւ ծավալուն զրույցը», կարգավորման գործընթացի հեռանկարների շուրջ կարծիքների օգտակար փոխանակությունը եւ շփումները շարունակելու պայմանավորվածությունը:

Երեկ տեղի ունեցավ նաեւ ԱՊՀ երկրների արտգործնախարարների հանդիպումը: Հունվարի 25-ին, ինչպես **«Ազգը»** տեղեկացրել է, նախատեսված են վարչապետների եւ նախագահների հանդիպումները, ինչպես նաեւ Քոչարյան-Պուտին հանդիպումը (Ալիեւ-Պուտին հանդիպումը տեղի ունեցավ երեկ «եռակողմ» հանդիպումից անմիջապես հետո):

Երեկ ուշ երեկոյան Ռոբերտ Քոչարյանը հանդիպեց նաեւ Վրաստանի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեի հետ:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Ը տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 529353, AT&T (3742) 151065
e-mail INTERNET azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայութիւն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածք «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Համաշխարհային բանկը ոչ միայն ծրագրեր իրականացնողի, այլեւ հուշողի՞ դերում

Կառուցվածքային բարեփոխումների (SAC) վարկը՝ բյուջեի գերին

Համաշխարհային բանկի երեւանյան գրասենյակի տնօրեն Օուեյ Սաադաթի երեկվա ասուլիսը «համեմված էր» ՀՀ տնտեսության գնահատականներով ու բնութագրություններով, որոնք թույլ են տալիս արձանագրելու մի տխուր փաստ. թվում է, թե միջազգային ֆինանսական այս կազմակերպության հայաստանյան ներկայացուցիչը շատ ավելի լավ է տիրապետում ՀՀ տնտեսության ներկա վիճակին, քան նույնիսկ ՀՀ տնտեսության որոշ առանցքային նախարարությունների ղեկավարներ: Պրն Սաադաթը ներկայացրեց ՀԲ դիտարկումները ՀՀ տնտեսության անմխիթար վիճակի մասին անցյալ տարվա եւ հատկապես հոկտեմբերի 27-ի ողբերգական դեպքերից հետո ընկած մի քանի ամիսների կտրվածքով: ՀԲ տնօրենի խոսքից ակնհայտ էր, որ բանկը լրջորեն մտահոգված է Հայաստանում ներդրումների ծավալների կտրուկ նվազմամբ, բյուջեի ճեղքվածքով, տնտեսության մասնավոր հատվածի խիստ պասիվությամբ, անկատար սեփականաշնորհման եւ ընդհանրապես տնտեսության հետագա ճակատագրով: Հայտնի են Համաշխարհային բանկի ֆունկցիաներն ու նպատակները որեւէ վարկառու երկրում, բայց մեր երկրի դեպքում, թերեւս, այս կառույցը ստիպված է իր վարկային ծրագրերը իրականացնողի դերից բացի ստանձնել տնտեսական որոշ էական հարցերի վրա ՀՀ կառավարության ուշադրությունը հրավիրողի ու հուշողի դերը:

Կառուցվածքային բարեփոխումների երրորդ SAC-3 վարկի վերջին տրանշը ճանապարհին է եւ շուտով կհանգրվանի ՀՀ կենտրոնական բանկում: Երեկ ավելացրեց Օ. Սաադաթը: Ինչ վերաբերում է SAC-4-ին, ապա այսօր Հայաստան կժամանի ՀԲ պատվիրակությունը՝ Հայաստանի հարցերով տնտեսագետ Լեւ Ֆրենկմանի գլխավորությամբ, քննարկելու ծրագրի մանրամասները: Պրն Սաադաթը չբացառեց, որ այս վարկային ծրագիրը մոտ 45 մլն ԱՄՆ դոլար արժողության, կիրականացվի ոչ թե մեկ, ինչպես մինչ այժմ էր, այլ մի քանի տարիների ընթացքում: Իսկ դա նշանակում է, որ ծրագրի հիմքում պետք է դրված լինեն առավել գլոբալ ու հեռահար նպատակներ:

Առայժմ նախանշված են հինգ խնդիրներ, որոնք կդրվեն SAC-4-ի հիմքում՝ մասնավոր հատվածի զարգացում, սեփականաշնորհում, ֆինանսա-բանկային համակարգի զարգացում, սոցիալական պաշտպանություն եւ օտարերկրյա ներդրումների աճ: Փորձը ցույց է տալիս որ կառավարության ներկայացրած ծրագիրը շատ ավելի արդյունավետ է լինում, այդ պատճառով SAC-4-ի մշակումը կիրականացնի ՀՀ կառավարության հատուկ հանձնաժողովը վարչապետի խորհրդական Արմեն Եղիազարյանի գլխավորությամբ: Կառուցվածքային բարեփոխումների ծրագրերի վերաբերյալ պրն Սաադաթը հատուկ շեշտեց «SAC-ը կարծես թե դարձել է բյուջեի գերին», այն միշտ կապում են բյուջեի ճեղքվածքը փակելու հետ, եւ ամեն անգամ, երբ գալիս է տրանշի հատկացման ժամկետը, հասարակության ու լրատվամիջոցների կողմից սկսվում են ճնշումները: Մինչդեռ, «ճիշտ չէ, որ ամեն ինչ կախված է SAC-ից»: Կոնկրետ այն հարցին, թե ինչո՞ւ ուշացավ SAC-3-ի վերջին տրանշը, պրն Սաադաթը կրկնեց արդեն ասածը՝ հիմնական պատճառը հոկտեմբերի 27-ից ստեղծված հատուկ իրավիճակն է, որի հետեւանքով ՀՀ կառավարության հետ նախապես ձեռք բերված համաձայնությունները (իսկ առանց որոնց չի ընդունվում եւ ոչ մի ծրագիր) կատարվել էին միայն 80 տոկոսով, եւ ՀԲ-ն ստիպված էր պահանջել ծրագրի վերանայում:

Պրն Սաադաթը հաղորդեց նաեւ մի հետաքրքիր նորություն: Ինչպես հայտնի է, Համաշխարհային բանկն ունի հետկոնֆլիկտային երկրների տնտեսության վերականգնման ծրագրերի փորձ (Միջին Արեւելքում, Ռուանդայում, Կոսովոյում եւ այլն), հետեւաբար, ՀԲ-ն նախատեսում է նման ֆինանսավորում նաեւ Հայաստանում, «եթե դա բխում է տարածաշրջանային եւ Հայաստանի շահերից», հարկ համարեց ավելացնել ՀԲ ներկայացուցիչը: Նա հարկ համարեց հատուկ անդրադառնալ նաեւ էլեկտրական բաշխիչ ցանցերի սեփականաշնորհման կարեւորությանը: ՀԲ-ն կցանկանար տեսնել մի «ցուցադրական սեփականաշնորհում», որը կարող է լավագույն օրինակ դառնալ օտարերկրյա ներդրողների համար (ինչպիսին չկարողացան դառնալ նախորդ խոշոր սեփականաշնորհումները-Գ.Մ.): Այս սեփականաշնորհման համար չկա ժամանակային սահմանափակում, պետք է ընթանա հնարավորինս թափանցիկ: Տեղեկացվեց, որ արդեն իսկ նախապես ընտրվել են 11 ընկերություններ, եւ մարտին վերջնական տեսքի կգա սեփականաշնորհման փաթեթը: Ինչ վերաբերում է ընդհանրապես սեփականաշնորհման ներկա փուլին, ապա, ՀԲ գնահատմամբ, սեփականաշնորհումը Հայաստանում գտնվում է շատ բարդ փուլում, շատ ձեռնարկությունների ճակատագրեր մնացել են անորոշ, հետեւաբար, պետք է ավելի հստակեցնել ու որոշակի դարձնել գործընթացը:

ՎԱՅԱՆԵ ՄՈՒՔՈՅԱՆ

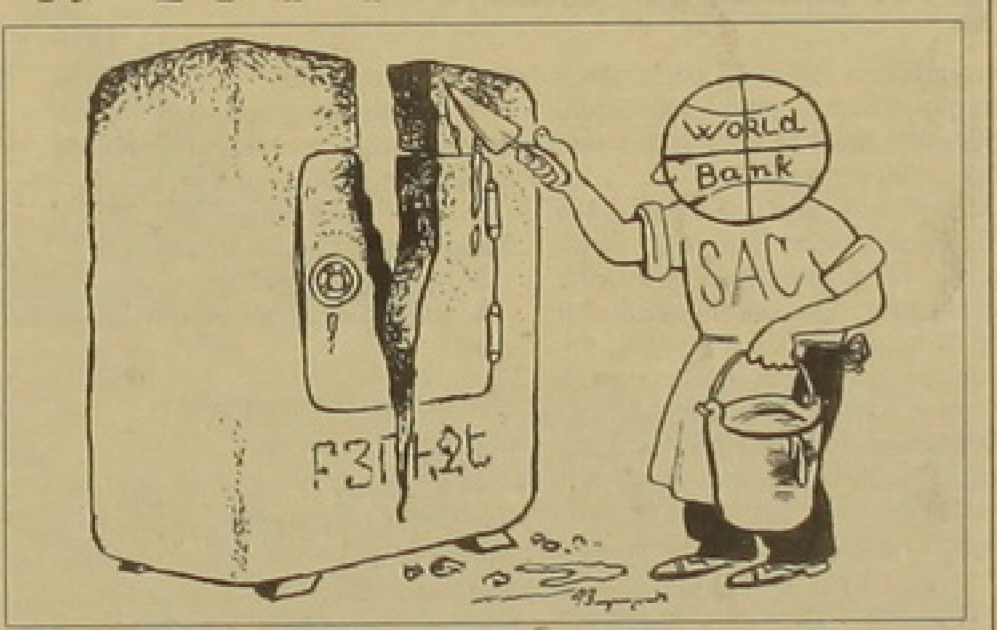

ԻՐԱՎԻՃԱԿ

Հետպատերազմյան սինդրոմի հաղթահարումը Ղարաբաղում

Սկիզբը էջ 1

Մնացածը փոփոխուն է, որ փոքրիկի ժամանակ միշտ էլ լինում է: Ինչ վերաբերում է պատերազմի վետերաններին, ազատամարտիկներին, ապա նրանք իրենք պետք է որոշեն, թե ո՞ր կազմակերպության մեջ են գտնվելու: Իմ կարծիքը հետեւյալն է, ես ուսումնասիրել եմ «Երկրապահի» աշխատանքը անցած երկու տարիների ընթացքում: Դա վերեւից ստեղծված կազմակերպություն է, որն առ այսօր էլ Ղարաբաղի շրջաններում չունի սկզբնական կազմակերպություններ: «Վետերանների միությունը» սկսել է ներքեւից: Վերջերս Ստեփանակերտում տեղի ունեցավ նրանց քաղաքային կոնֆերանսը, եւ իմ տվյալներով, Ղարաբաղի շրջանների 70 տոկոսում արդեն կայացել են սկզբնական ժողովներ: Մինչեւ ամսվա վերջը բոլոր շրջաններում կավարտվեն կազմակերպչական աշխատանքները եւ, ինչպես օրենքն է պահանջում, կգումարվի հիմնադիր համագումարը: Վետերանները պետք է իմանան, թե ովքե՞ր ինչպե՞ս են պաշտպանում իրենց սոցիալական շահերը», շեշտեց Անուշավան Դանիելյանը:

Ղարաբաղում երկու հա՞յր չպետք է լինի, թե՞ օրենքի կախում անձերից

Անուշավան Դանիելյանից մենք հետաքրքրվեցինք, թե ինչի՞ կարող է հանգեցնել «Երկրապահի» համագումարում հնչված կարգախոսը. «Ղարաբաղում երկու պապա չի լինում», վարչապետը պատասխանեց. «Դա էլ հետպատերազմյան այդ սինդրոմի, մտածելակերպի արդյունքն է, որովհետեւ պապա ասելով հասկանում ենք ինչի մասին է խոսքը: Որեւէ քաղաքակիրթ երկրում հասարակական կազմակերպությունները նորմալ համագումարներ են կազմակերպում, համապատասխան պատվիրակներ հրավիրում եւ ընտրում իրենց համար ղեկավարություն: Ընդհանրապես չեմ կարծում, որ հասարակական կազմակերպությունները պետք է ղեկավարեն օդից, հավակնոտ դեմքերը: Ավելի կարեւոր է աշխատանքը, քան այն, թե ով է ղեկավարը: Երբ սկսվում է դեմքերի պայքար, ապա տուժում է աշխատանքը, եւ պայքարի մեջ ներքաշվում է ժողովուրդը: Ղարաբաղի թե՛ իշխանությունների, թե՛ ժողովրդի խնդիրն է ապահովել համախմբումը եւ ոչ թե տարանջատումը»:

Ցանկացած պարագայում, հատկապես մեր կարծիքով դեռեւս պատերազմական վտանգի առջեւ առարկայորեն կանգնած Ղարաբաղում, ցավոք, դեռեւս վաղ է պնդել, որ պատերազմի սպառնալիքը հաղթահարված է եւ հակամարտության խաղաղ հանգուցալուծումը՝ գտնված, անգամ ճշմարտությունը ապացուցելու համար հենարան է պետք, եւ այդպիսի հենարան կարող է լինել միայն ժողովուրդը: Եթե ժողովուրդը չի վստահում որեւէ քաղաքականություն իրականացնող քաղաքական կառույցներին, ուրեմն այդ քաղաքականությունն անգամ լավագույնը լինելու դեպքում կիրառելի չէ:

«Այո՛, եթե մենք շարունակենք հետպատերազմյան սինդրոմների վերլուծությունը, ապա հասկանալի է, որ միայն ճշմարտությամբ այդ ամենը հաղթահարել դժվար է: Իրոք, միայն ժողովրդի վստահության քվե ունենալու դեպքում կարելի է ինչ-որ քայլերի գնալ: Եթե ժողովրդի կողմից մեզ տրված վստահության այդ քվեն չլիներ, եւ մենք նման քայլեր անեինք, ապա հավաստիացնեմ, որ դեպքերը Ղարաբաղում կզարգանային ուրիշ կերպ: Ժողովրդի վստահության քվեն է ստիպում բոլոր կողմերին հավասարակշռել իրենց քայլերը», մեկնաբանեց Անուշավան Դանիելյանը՝ վկայակոչելով վերջերս Ստեփանակերտում տեղի ունեցած հանդիպումներից մեկը: Ղարաբաղի մտավորականությունը հանդիպելով վարչապետին, կարծիքների փոխանակում է ծավալել, եւ այնտեղ հնչել է նաեւ քննադատություն, որն Անուշավան Դանիելյանի կարծիքով արդարացի է. ԼՂՀ-ում ցածր են աշխատավարձերն ու կենսաթոշակները, չկան աշխատատեղեր: Հանդիպման ընթացքում ձայն է խնդրել մի կին եւ հայտարարել. «Բայց ե՞րբ ենք մենք կարողացել իշխանության դեմ դուրս գալ եւ ասել, որ այդքան բան վատ է»: Այսպիսով Անուշավան Դանիելյանը համոզված էր, որ ԼՂՀ-ում ազատականացման եւ ժողովրդավարացման ժամանակն է, եւ ժողովուրդն է պաշտպանում ԼՂՀ նախագահի ու վարչապետի ուղեգիծը: Անուշավան Դանիելյանը չշրջանցեց նաեւ անձամբ իր կողմից ԼՂՀ լրագրողին դատական պատասխանատվության ենթարկելու փաստը. «Ամենաթողություն չկա, եթե մենք ասում ենք, թե դուք կարող եք քննադատել եւ անկախ թերթ ունենալ, դա չի նշանակում, թե դուք կարող եք զրպարտել: Գրել եք, մենք էլ կդիմենք դատարան: Գնացեք, այնտեղ ապացուցեք ձեր ճշմարտությունը, եւ դա չի կարելի ներկայացնել իբրեւ քաղաքական հետապնդում»:

Տնտեսական համաներման քաղաքականությունը չգործե՞ց

Անուշավան Դանիելյանը իր վարչապետության առաջին իսկ պահից հայտարարել էր, որ իրավիճակի հաղթահարման համար տնտեսական համաներում է հայտարարվել: Այսինքն՝ իր գալու պահից որոշակի մի ջրբաժան է դրվում, որից հետո Ղարաբաղում տնտեսական գործունեությամբ բոլոր զբաղվողները եւ այս կամ այն ճանապարհով դրամագլուխ ձեռք բերած դեմքերը մտնում են ազատ մրցակցային դաշտ, ուր օրենքի գերակայություն կա: Եթե այդ դեմքերը սկսում են իրենց գործունեությունը կառուցել օրենքով, ապա պետությունն այլեւս չի հետաքրքրվում, թե մինչ այդ ձեռք բերված դրամագլուխը ինչ աղբյուրներից է եւ չունի՞ արդյոք քրեական հետագիծ: Այսօր ԼՂՀ-ում արդեն քրեական գործեր են հարուցվում տարբեր տնտեսական գործարքների առիթով, եւ ԼՂՀ վարչապետից հետաքրքրվեցինք՝ մի՞թե համաներման ազնիվ այս քայլը չգործեց. «Ճիշտ կլիներ ասել, չգործեց առանձին անհատների վերաբերմամբ, որոնք որոշեցին ամեն գնով պայքարել իշխանության համար: Իսկ մեծամասնությունը ստվերից դուրս է եկել, եւ դա երեւում է հարկային դաշտի մեջ, հարկային եկամուտների հավաքման ընթացքում», ընդգծեց Ա. Դանիելյանը: Արդյո՞ք դատական իշխանությունները եւ իրավապահ մարմինները չեն գայթակղվի քաղաքական խնդիրներով եւ հիմնականում տնտեսական բնույթ ունեցող քրեական գործերը կհասնեն իրենց հանգուցալուծմանը: ԼՂՀ վարչապետը լավատես էր. «Մենք չենք խառնվում դատական մարմինների աշխատանքին: Այլընտրանք չկա: Այդ գործերը պետք է հասցվեն իրենց դատական ավարտին, ի վերջո մենք պետք է ունենանք ժողովրդավարական երկիր»: Այստեղ արձանագրենք մի դիտարկում. եթե ինչ-ինչ ճանապարհով ձեռք բերված գումարները դրվում են քաղաքական պայքարի հիմքում, ապա բնական է պետական կառույցների վճռականությունը՝ բացահայտելու այդ գումարների անօրինականությունը, ո՞վ կարող է անտարբեր հետեւել, թե ինչպես կասկածելի աղբյուրներից ստեղծված գումարներով փորձում են վերածել իր իշխանությունը:

Ա. Դանիելյանը համոզված է, որ ժողովրդի վստահության քվեն իրենց քաղաքականությունը վավերացնել է: Մենք ճշտեցինք, թե իր վարչապետության օրոք Ղարաբաղում ի՞նչ քայլեր են կատարվել, որոնց արդյունքում ժողովուրդը կարող է զգալ իր սոցիալական, տնտեսական վիճակի բարելավում: Վարչապետը գործնական էր. Ասկերանում շուտով կբացվի կոնյակի տակառների արտադրություն, «Պեռնո Ռիկար» ընկերության հետ վերջին պայմանավորվածություններն են ճշգրտվում: Ստեփանակերտում սկսել է աշխատել «Ֆրանկ-Մյուլլերի» ժամագործական ընկերությունը՝ ադամանդակուռ ժամացույցները շուտով կհավաքվեն ղարաբաղցի մասնագետների ձեռքերով: Շուշիում բացվել է ոսկերչական գործարան, ուր աշխատում է 80 հոգի՝ ոսկե շղթաներ, մանյակներ են հավաքվում: Էդիկ Գրիգորյանի հետ պայմանավորվածություն կա Ղարաբաղի բոլոր շրջկենտրոններում, մի քանի մեծ գյուղում՝ Մեծ Թաղլար, Ճարտար, Հաթերք, բացել Երեւանի ոսկերչական գործարանի արտադրամասեր՝ դարձյալ 80-100 աշխատատեղով: Շուշիում հաջողությամբ գործում է բուժիչ եւ հատուկ նշանակության բուսական թեյերի գործարանը, որը նաեւ գյուղացիական տնտեսություններին պատվիրել է որոշակի դեղաբույսերի ցանքատարածություններ հիմնել: Ղարաբաղցիները Թուրքմենստանից մեծ պատվեր են ստացել իրենց բուժիչ թեյերի համար:

Այս ամենը տնտեսական քաղաքականության առաջին միտումներն են՝ ծաղիկները, որոնց պտուղները դեռեւս պետք է երեւան, դրանից հետո միայն Ղարաբաղի հասարակությունը վստահության քվե կընձեռի իշխանություններին, եւ ազատականության ու ժողովրդավարության այլընտրանք չի լինի:

Հարկատուները՝ ի պաշտպանություն հարկատուների

«Հայ հարկատուների միասնություն» նորաստեղծ հասարակական կազմակերպության ի հայտ գալն այլ կազմակերպությունների թվում պատահական չէր, թերեւս նույնիսկ ուշացած էր, քանի որ մեզ մոտ, մեր հարկահավաք համակարգում, տարիներ ի վեր ոտնահարվել են հարկատուների շահերը եւ անտեսվել իրավունքները: Այսօր մեր «մեծ» ու «փոքր» հարկատուները հավասարապես կքած են նույն ծանրության տակ. նրանց մի մասը հնազանդվում է պայմաններին, մյուսներն էլ խուսանավելու եղանակներ են գտնում: Հայերիս բնորոշ գործելակերպ է՝ «ընկերական» գործարքներ կնքել՝ փոխանակ քաղաքակիրթ եղանակով, սեղանի շուրջ նստելու եւ օրենքը փոխշահավետ դարձնելու, որպեսզի այնուհետեւ նույն այդ օրենքի շրջանակներում գործել՝ չենթարկվելով հարկահավաքների քմահաճույքներին, ինչպես զարգացած երկրներում: Սակայն մեզանում այլ է օրենքը եւ այլ է իրականությունը:

Ինչեւէ, կազմակերպությունը ստեղծվեց, որպեսզի փորձի պաշտպանել հարկատուների շահերը: Իսկ հարկատուները մենք ենք, մեզնից յուրաքանչյուրը, ով իր չափով ներդրում ունի բյուջեի գոյացման մեջ: Կազմակերպությունն այսօր փորձում է իր շուրջը համախմբել հարկատուներին, որոնցից շատերն իրենց համարում են խաբված, անվճարունակ կամ պարզապես իրականությունից դժգոհ. միության խորհրդի կարծիքով՝ մարդկանց պետք է հիշեցնել, որ գործող ոչ մի խոշոր ձեռնարկություն չունեցող այս հանրապետությունում պետբյուջեն գոյանում է հիմնականում մասնավոր հատվածի հաշվին, ուրեմն հարկատուն իրավունք ունի իր պայմաններն առաջադրելու:

«Պետության հարկային համակարգում պիտի զգան, որ հարկատուներն էլ կազմակերպված են գործում», զրույցի ընթացքում նշեցին խորհրդի անդամները: Նրանց մտահոգության առարկան հատկապես գործարարներն են, որոնց հանդեպ ընդգծված «աշխուժություն» են ցուցաբերում հարկահավաքները: Խոսքը վերաբերում է թե՛ տեղացի, թե՛ օտար ներդրողներին. նրանց, փաստորեն, չի տրվում ազատ գործելու հնարավորություն:

Ինչպե՞ս եւ ի՞նչ լծակների օգնությամբ է գործելու միությունը. ըստ նրանց՝ նախ եւ առաջ օրենսդրական բարեփոխումների եղանակով: Կազմում ընդգրկված են իրավաբաններ ու տնտեսագետներ, որոնք պատրաստ են հանդես գալ բարեփոխիչ նախաձեռնություններով: «Թեպետ ԱԺ-ում առայժմ ներկայացուցիչ չունենք, սակայն կան պատգամավորներ, որոնք պատրաստ են մասնագիտական նպատակահարմար առաջարկությունը դարձնել օրենսդրական նախաձեռնություն», ասում են նրանք: Ոչ պակաս կարեւոր գործոն կհամարեն նաեւ պետական կառույցները հաշվետու պահելու ձեռնարկումները: Հարկային համակարգի թափանցիկ գործունեության հեռանկարն այսօր գրեթե առասպելական է թվում, սակայն Հայ հարկատուների միասնությունը համոզված է, որ իրենց պաշտպանյալների բողոքների եւ կազմակերպության հրապարակած բացահայտումների շնորհիվ սառույցն ինչ-որ չափով կշարժվի. հարկատուները կընկալվեն որպես լուրջ հակակշիռ օրինախախտումներին ու կամայականություններին:

Ա. Բ.

ԱԶԳ

Դաշտը տեսնելու համար հարկավոր է բարձրանալ լեռը, իսկ լեռան մեծությունը զգալու համար պետք է անհրաժեշտ հեռավորությունը պահպանելով նրան նայել դաշտից:
Մաքիավելի

Նախկին խորհրդային համակարգում մարդն ազատություններից զրկված լինելով, մտածում, երազել է դրանք ձեռք բերելու մասին: Տպագրում էիր գիրք, մտածում չլինի գրականությունն արգելի, մտածում էիր հողը, կոմկուսն էր որոշում ինչ մշակ- թյան հասանելիքը շատ արագ մոռացան նույն այդ ժողովրդին եւ տեւական էյֆորիայի մեջ զբաղված էին պետության ու ժողովրդի ունեցվածքի, պաշտոնների վերաբաժանմամբ:

Համակարգը փոխվել էր ծեւականորեն, եւ ինչպե՞ս ավելին լիներ, երբ գործող անձինք նույնն էին խորհրդային: Ինչպես կոմիկը չէր կարող ողբերգակ դառնալ, այնպես էլ խորհրդային մարդը ազատության, ժողովրդավարության երաշխավոր: Մինչ ժողովուրդը գլխի կընկներ, որ սպասումներն անիհամերաշխության մասին խոսելն ավելորդ է: Սարոյան եղբայրների ժամանակաշրջանը թերեւս շատ ավելի լավ էր ու հեշտ. հիմա վիճակն առավել բարդ է, հիմա խորհրդարան գլխասելու եւ մառազմի ժամանակաշրջանն է, երբ կոհլովյան առակն էլ հարմար չի գալիս, քանզի թելերը ձգվում են ոչ թե երկու, երեք, չորս, այլ բյուր ուղղություններով հարկեր, մաքսեր, սակագներ, դեպի անկում տանել տնտեսության, խաթարված կրթության համակարգը, կոռուպցիա, սեփականաշնորհում, սպահազիվ թե, քանզի այլընտրանք չունենք եւ քանզի փականների բանալին իրենց ձեռքում պահողները նույնպես կդառնան զորշ իրականության զոհը, երբեւէ, եթե այսպես շարունակվի:

Չխոսելով իշխանությունների սխալներից, նշենք, թե որոնք էին ժողովրդի թույլ տված սխալներն անցած 10 տարիներին.

1. տեւական սպասումը, կույր հավատը,

2. սեփականաշնորհման այլասերվածության հանդեպ հանդուրժողականությունը,

3. իր վերահսկողության բացակայությունն իշխանությունների գործունեության նկատմամբ,

4. կեղծ ընտրությունների նկատմամբ ժողովրդի լոյալությունը,

5. համակերպվածությունը,

6. արտագաղթը (թեկուզեւ սպիպված):

Կուսակցությունների սխալը

Հենց անցած ժողովրդավար համարվողների առաջին եւ հիմնական սխալն ի վերջո այն էր, որ այս կուսակցությունները հեռատեսորեն չկարողացան ժողովրդին հասկացնել իրենց դերը, նշանակությունն ու նաեւ իրավունքները: Վերեւում թվարկված ժողովրդի բացթողումները ժամանակին չվերհանվեցին: Մինչդեռ մի շարք կուսակցություններ հիմնականում զբաղված էին կամ նույն մուրացկանությամբ (պաշտոնի, դիրքի, գաղափարի), կամ էլ մտացածին նիստեր էին գումարում, մշակում թղթապանակներում դրվելիք պլատֆորմներ: Բոլորն ուզում էին պատգամավոր դառնալ հանուն անձնապաշտության, հանուն ինքնահաստատման, հանուն շահի: Այդպես էլ ժողովրդի առաջնորդ-ծառան չծնվեց: Եվ հետո մենք մնացինք անկլավ քաղաքական դաշտում թե հանրապետության շրջանակներում եւ թե միջազգային քաղաքական գործընթացներին անհաղորդ մնալու առումով: Ու մինչ զբաղված էինք նեղ, անձնական շահերի հետամնդմամբ, ժողովրդավարությունը ծկների վտառի պես եկավ-անցավ մեր ուռկանի կողքով:

Այսօր Հայաստանում ժողովուրդը փաստորեն գտնվում է ճիշտ այն խառնաշփոթ վիճակում, ինչ էր 88-ի շարժման սկզբում: Պարզ է, շարժառիթը նույնը չէ: Եթե այնժամ համազգային շարժումը հետամուտ էր ղարաբաղյան հարցի արդարացի լուծման պահանջին, ապա հիմա մարդկանց ընդվզումը կրում է անպաշտպանվածության քաղաքի եւ սոցիալական սուր բնույթ, ինչն առավել վտանգա-

ՆԵՐՔԻՆ

Ժողովրդավարությունը չեն խնդրում, նվաճում են

կարույս աճեցնես, գրում էիր հոդված, պետք է թեման լուսաբանվեր մարքսիզմի լույսի ներքո: Ճարտարապետությունը, արվեստները, գիտությունը, ամեն ինչ պետք է դիֆերանսեր սոցռեալիզմի ֆենոմենը: Եվ ինչքա՞ն հազիվ գրանցանաչ դոկտորներ թխվեցին ընդամենը մեջբերելով եւ փառաբանելով մարքսիզմի կլասիկներին: Չկար մարդը որպես ինքնություն, անհատը տարրալուծված էր կոլեկտիվ մտածողության մեջ:

Չեոք բերած անկախությունը, որն, ի դեպ, ուրիշ հանրապետություններ սկուտեղի վրա ստացան, մենք անիմաստ զոհերի գնով, թվում էր, առաջին հերթին կբացի բոլոր փակ դռները, եւ ժողովուրդը կըմբոշխնի ազատության թարմ շունչը, կկանխորոշի մեր նոր ապրելակերպը: Տասնամյակներ բռնադատված ազատամտությունը պետք է վերադարձվեր ժողովրդին գումարած ժողովրդավարության արժեքները: Դա էր տրամաբանությունը, դա էր ակնկալվում: Թվում էր նաեւ, որ նախկին համակարգի դեմ ընդվզած ներկայիս իշխանավորներն առաջինը նախանձախնդիր կլինեն ժողովրդավարական պետության շինարարության գործին: Սպասեցինք երկար ու դժվարությամբ հասկացանք անհասկանալին, որ հեչ էլ այդպես չէ, որ ժողովրդավարությունն ընդամենն ի պահ է տրվել հոչակագրին, իսկ կյանքը մասնված է ինքնահոսի: ժողովրդի պաշտպանով իշխանությունները մաս են, անկախացած իշխանությունը հանդես էր գալիս այնպիսի օրենքների մշակմամբ, այդ թվում ընտրական, որոնք կապահովագրեին ինքնավերարտադրության անընդհատականությունը: Սա է ներկա իշխանության ամբողջ գործունեությունը ծեւով ժողովրդավար, բովանդակությամբ խորհրդային: Մնացածը մեր կյանքն է, ինչպես որ կա, նաեւ արտագաղթ կես միլիոն, մեկ միլիոն, վաղը մեկուկես... Գումարած հոկտեմբերի 27-ի ողբերգությունը: Ինչո՞վ ենք տարբերվում սովետականից. նրանով, որ այն ժամանակ մարդիկ ապրում էին շատ ավելի լավ, ապահովված էր հացն ու խաղաղությունը այսօրվա աղքատության դիմաց:

Խորհրդային մարդը կոմկուսից ազատություններ մուրացողի դերում էր, հիմա էլ նույնն է, այն ժամանակ ընտրությունները համարում էին ծեւական, հիմա էլ է այդպես: Այն ժամանակ գլավլիտը մեկն էր ու միակուսակցական, հիմա առկա է բազմակուսակցական գրաքննությունը, գրում ես հոդված, մտածում այս թերթը լիբերալ է, այս մեկը իշխանամետ, այս մեկը ՍԻՄ-ինն է, այս մյուսը ՀՅԴ-ինը, ո՞ր մեկին կամ ինչո՞ւ հարմարվես: Չէ՞ որ ճշմարտությունը միակն է եւ անկուսակցական: Եվ այս տարանջատումները դառնում են հոգեբանություն, վերածվում աղետի: Հասարակությունը երկփեղկվում է, ֆառափեղկվում: Նման դեպքում քաղաքացիական նությունները... Առկա են բոլոր տիպի ուղղությունները, բացի պետական շինարարության եւ ժողովրդի բարեկեցության ուղղուց:

Ստեղծված այս իրավիճակում ի՞նչ պետք է աներ կամ անի ժողովուրդը, որ չի արել կամ չի անում: Ներմուծվել կուսակցությունների մեջ եւ դառնալ ո՞ւժ, այո, բայց ժողովուրդը դա էլ փորձեց եւ տեսավ, որ կուսակցություններն անդեմ են, անսկզբունքային: Դեմք եւ ուժ դառնալու ցանկություն ունեցողներին էլ տեսավ, որոնց կաշկանդում, բութացնում էին նույն այս իշխանությունները: Բայց մի՞թե սպառված է ժողովրդի դերն ու նշանակությունը: Իհարկե ոչ: Պարզապես անընդհատ հանդես գալ ժողովրդավարություն, ազատություններ, իր իրավունքները խնդրողի դերում, վայել չէ եւ ոչ մի հասարակությանը: Խնդրում ենք ճիշտ լիբերալիզմ, խնդրում ենք ճիշտ ընտրություններ, խնդրում ենք բռցակ, աշխատատեղեր, նպաստ: Ժամանակին ու հիմա էլ նմանատիպ խնդրանքով դիմում ենք աշխարհի մեծ տերություններին տվեք մեր հողերը, ճանաչեք Ցեղասպանությունը եւ այլն: Ու քանի որ դեռ խնդրողի դերում ենք լինելու, ներում թե դրսում, մեզ ոչ ոք ոչինչ չի տա: Նույնն է վկայում համաշխարհային փորձը: Պարտադրել է պետք, նվաճել, ստեղծել: Բայց ինչպե՞ս, կհարցնեն միաբերան: Առաջին հերթին անցյալի սխալների սրբագրմամբ եւ ինքնամաքրմամբ, կասեի ես: Ուտոպիա՞ է, վոր է, քան առաջինը: Ու եթե հրդեհը չի բռնկվել, զուտ այն պատճառով, որ շատերը կարծում են, թե կգան նորերը եւ նույնը կշարունակվի: Չէ՞, հիմա էլ են ասում նախագահը փոխվեց, կյանքն ավելի վատացավ: Ժողովրդի ուժի նկատմամբ այս հոգեբանությունն է, որ կուսակցությունները չկարողացան օտարել մարդկանց միջից, քանզի դրա կարիքն իրենք էլ ունեն: Բայց որեւէ երկրում, ուր իշխում է անարխիան, վերջին հաշվով քննադատում եւ մեղադրում են առաջինը ժողովրդին, ով իր գլխին հանդուրժում է այդ բոլորը:

Մենք չկարողացանք բարձրանալ լեռը դաշտը տեսնելու համար, այլ քաղաքական մեր խրամատներից վախվորած հետեւում էինք, թե ինչ է կատարվում թատերաբեմի վրա մեր անձուկ աշխարհից որոշելով կամ ընտրելով մեր հետագա տեղն ու դերն այդ դաշտում:

Բայց ինչպես ասում են եղածը եղած է. հավերժական ի՞նչ անելն է ներկայումս ծառացել մեր դեմ:

Ո՞րն է դա:

Ժողովրդին արթնացման կոչել հանուն իր իրավունքների, կազմել համազգային գործունեության ծրագիր: Ճանապարհը պետք է շարունակվի այնտեղից, որտեղից դեռ մենք չէինք աղավաղվել: Գուցե անսայիմք հայտնի գովազդի խոհեմ ծերուկին. «Ձեր երկիրը երկիր չէ, գնացեք քանդեք, նորը կառուցեք...»:

ՏԻԳՐԱՆ ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ

ՍՓՅՈՒՌՔ

Լիբանանահայ համայնքը լավ ժամանակներ է ապրում

Նախարար Արթուր Նազարյանը լավատես է լիբանանահայերի ներկայի եւ ապագայի նկատմամբ

48-ամյա Արթուր Նազարյանն այսօր, երկիրը 17 տարի քայքայած քաղաքացիական պատերազմից հետո, նշանակվել է միանգամից երկու անվիճելիորեն դժվար ու պատասխանատու պաշտոններում. նա զբոսաշրջության եւ բնապահպանության նախարարն է: «Որպես նախարար, իմ պարտքն է տուրիզմը դարձնել Լիբանանի տնտեսության ամենաշահութաբեր ոլորտներից մեկը, ինչին մեծապես նպաստում են երկրի հյուսիսից հարավ ձգվող ծովափնյա շերտն ու կանաչ մարգագետինները», բացատրում է Բեյրութում ծնված արդյունաբերողը: Դրա համար շատ միջոցներ ու ջանքեր են պահանջվում: Համաշխարհային բանկն ու որոշ արաբական երկրներ օգնում են մեզ վարկերով, բայց մեզ ավելի շատ դրամաշնորհներ են պետք որոշակի կրթական ծրագրեր իրականացնելու համար»: Այսօր բյուջեի սղության պատճառով Նազարյանը փորձում է ֆինանսավորման ոչ պետական աղբյուրներ գտնել: Որպես բնապահպանության նախարար նրա գործը շատ ավելի բարդ է: «Այս ասպարեզում մեր ջանքերը կենտրոնացրել ենք 17-ամյա պատերազմից ավերված երկիրը վերականգնելու եւ շրջակա միջավայրին պատճառած վնասները վերացնելու վրա», բացատրում է նա:

Նազարյանը երեք երեխայի հայր է, սովորել է Լիբանանի Ջեմիրճյան դպրոցում եւ ակտիվորեն մասնակցում է երկրի քաղաքական եւ հասարակական կյանքին: Նազարյան ընտանիքի անդամները դեռեւս Անիում, ապա եւ աշխարհի չորս ծայրերում, ուր գրվել են ճակատագրի բերումով, զբաղվել են մեկենասությամբ, կառուցել են դպրոցներ ու եկեղեցիներ, հրատարակել գրքեր, 1815-ին, որպես Լազարյաններ, հիմնել Լազարյան ճեմարանը: Մարդասիրական նույն գործունեությունը շարունակվում է եւ այսօր. Նազարյան եղբայրները ֆինանսավորել են Բեյրութի հայկական դեսպանատան շենքի կառուցումը: Արթուր Նազարյանի հայրը՝ Կարպիս Նազարյանը, երկար տարիներ ղեկավարել է ՀԲԸՄ Լիբանանի մասնաճյուղը, հորեղբայրը՝ Նազար Նազարյանը, ՀԲԸՄ կենտրոնական վարչության փոխնախագահն էր:

Լիբանանի ներկայիս կառավարությունը, ի տարբերություն նախկինի, որի անդամները նշանակված էին այս կամ այն քաղաքական կուսակցությունից, բացառապես ընտրված է արհեստավարժության սկզբունքով: Արթուր Նազարյանի նշանակումը Սելիմ Հոսի կառավարությունում պայմանավորված էր բացառապես նրա փորձով ու մասնագիտական որակներով նաեւ այն պատճառով, որ նա ներքաշված չէ քաղաքական եւ կուսակցական խաղերում: Իսկ քանի որ Լիբանանի կառավարությունը նշանակվում է «կրոնա-

ների» սկզբունքով, 16 պորտֆելներից մեկը հայ է ստանում (Ռաֆիկ Հարիրիի կառավարությունում 24 նախարարներից 2-ը հայ էին):

«Համոզված եմ, որ լիբանանահայերն այսօր լավ ժամանակներ են ապրում», լավատես է Նազարյանը: Ի տարբերություն անցյալի, նրանք հետությամբ են հարմարվում եւ հաջողությամբ մրցակցում այլազգիների հետ, գիտակցում են, թե որքան կարեւոր է կառավարական կազմում ներգրավվելը, թեկուզեւ այդ աշխատանքն այնքան էլ չհամապատասխանի նրանց հավակնություններին թե՛ ֆինանսապես, թե՛ ապագա կարիերայի առումով: Լիբանանահայ շրջանակներում միշտ էլ քննարկվել է «ինտեգրման» եւ «ազգապահպանման» հարցը, սակայն հաշկապես Հայաստանի անկախացումից հետո վեճերը մի քիչ մեղմվել են: «Այսօր հայերը հաջողությամբ աշխատում են, իրենց ծանրակշիռ խոսքն են ասում արվեստներում, գիտության մեջ, ժուռնալիստիկայում: Նրանք միավորվում են քաղաքականության եւ այլ ոլորտներում», ասում է նախարարը եւ ավելացնում, որ այսօր այլեւս եզակի երեւույթ չեն խառնամուսնությունները հայերի շրջանում: Տեղեկություններ կան, որ ներկայիս նախագահ, գեներալ էմիլ Լահուդը կիսով չափ հայ է եւ ամուսնացած է հայի հետ, հայ է նաեւ առողջապահության նախարարի կինը՝ Կարամ Կարամը: Պատերազմից առաջ Լիբանանի գործարանների մեծ մասը հայերի ձեռքում էր, սակայն 70-ականներից հետո շատ հայեր գաղթեցին կամ կորցրին իրենց ունեցվածքը, այնպես որ, այժմ հայերի դերը երկրի տնտեսության մեջ խիստ փոքր է, ինչը չի կարելի ասել մասնագիտական այլ ոլորտների մասին:

«Ես հավատում եմ, որ մենք կայացած համայնք ենք, մեր ներկայությունը Լիբանանում զգում են: Մենք հպարտ ենք, որ հայ ենք, միեւնույն ժամանակ հպարտ ենք, որ լիբանանցի ենք, ասում է կառավարության անդամը, սա մեր երկիրն է, չնայած ողջ աշխարհն է բաց մեր առաջ»:

Ռ. ԱԶՐՅԱՆ,
Ըստ AIM-ի

ԱԶԳ · միջազգային

Պատերազմի դաժան դեմքը

Չեչեններն ստիպված են ընդունելու ռուսական գերիշխանությունը

Ինչպես եւ ակնկալելի էր, Չեչնիայում մարտերը ավելի դաժան եւ ձգձգված բնույթ են ստանում: Մոսկովյան НТВ հեռուստաընկերությունը, թերեւս, այն բացառիկ լրատվամիջոցներից է, որը ձգտում է սեփական երկրի քաղաքացիներին քիչ թե շատ օբյեկտիվ տեղեկատվություն տալ պատերազմի ընթացքի, կողմերի իրական կորուստների մասին: Կիրակի, հունվարի 23-ին, այս հեռուստաընկերության թղթակիցները հայտարարում էին, թե իրենց դիտումներով դաշնային զորքերն օրական կորցնում են մինչեւ 50 սպանված եւ բազմակի ավելի վիրավորներ: Եվ սա դեռ միայն պաշտպանության նախարարության գծով, չհաշված ՆԳ նախարարության զորքերի կորուստները, որոնք հիմնականում զբաղվում են արդեն գրավված տարածքների «մաքրագործմամբ»: Մինչդեռ պաշտոնական լրատվամիջոցների բացահայտորեն խստագույն ռազմական գրաքննության ենթարկվող տեղեկություններով, ռուսների կորուստները առնվազն 10 անգամ պակաս են ցույց տրվում: Այնուամենայնիվ, նույնիսկ այդ խիստ «զտված» լրատվությունից կարելի է ենթադրել, որ հակաահաբեկչական գործողությունը Չեչնիայում, ինչպես պաշտոնապես անվանում են այս նոր պատերազմը, ամենեւին էլ չի ընթանում «ըստ պլանի», «նվազագույն կորուստներով եւ մեծ արդյունավետությամբ»: Հենց թեկուզ այն փաստը, որ դեռ 2 շաբաթ առաջ Գրոզնու իբր թե արդեն «գրավված» «Մինուտկա» կոչվող կենտրոնական հրապարակն իրականում դեռ գտնվում է չեչեն զինյալների ձեռքում, եւ նույն կիրակի օրը ОРТ կառավարամետ հեռուստաընկերությունը հարկադրված էր խոստովանել, որ գլխացավանք դարձած այդ հրապարակի ազատագրման համար «կպահանջվի եւս մեկ շաբաթ» չափազանց խոսուն է: Ահա թե ինչու պատերազմի ձգձգմանը զուգընթաց ավելանում է նրա վերջնական ելքի նկատմամբ թերահավատությունը: Պետդումայի պատգամավոր, հանրահայտ կինոռեժիսոր Ստանիսլավ Գովորուխինը հունվարի 23-ի երեկոյան թունոտ նկատում էր, թե փետրվարի վերջին, մարտի սկզբին, այսինքն նախագահական ընտրություններից առաջ, «կհայտարարվի Չեչնիայում մեր լիակատար հաղթանակի մասին», իսկ ահա ընտրություններից հետո «հանկարծ կպարզվի, որ պատերազմը շարունակվում է»:

Նկատելի է, որ ռուսական հրամանատարությունը տակտիկական սխալ թույլ տվեց մխրճվելով Գրոզնու փողոցային մարտերի մեջ: Այդպիսի դեպքերում, զինվորական մասնագետների կարծիքով, կողմերի հնարավորությունները հավասարվում են, եւ մեկի բացարձակ գերազանցությունն այլեւս վճռական դեր չի խաղում: Այն հանգամանքը, որ օրերս Գրոզնում կռվող ռուսական խմբավորումներից մեկի հրամանատարի տեղակալ, գեներալ-մայոր Միխայիլ Մալոֆեեւը, ՌԴ պաշտպանության նախարար Իգոր Սերգեեւի խոսքերով՝ «ցուցաբերելով անձնական խիզախություն, սակայն ստանձնելով իրեն ոչ-հատուկ ֆունկցիաներ», փորձել էր գրոհի հանել հակառակորդի կրակի տակ գետնին սեղմված հետեւակայիններին, վկայում է մարտերի դաժանության մասին: Գեներալը հերոսաբար զոհվել էր, բայց վայ այն զորքին, որտեղ գեներալները ստիպված են լինում կատարել ավագ լեյտենանտների «սեւ աշխատանքը»:

Այս ամենը մի անգամ եւս հաստատում է հին ճշմարտությունը՝ քաղաքական խնդիրները «ուժի զորով» լուծել հնարավոր չէ: Բանդիտներին, ավազակախմբերին, ահաբեկիչներին, պատանդների առուվաճառը «բիզնեսի» վերածած ստահակներին ոչնչացնել, այո, անհրաժեշտ է եւ պետք է: Սակայն Ռուսաստանի կազմում Չեչնիայի մնալ-չմնալու խնդիրը կարող է լուծվել միայն քաղաքական ճանապարհով, բանակցությունների միջոցով: Հարցն այստեղ բարդանում է նրանով, որ նույն այդ ստահակները, որոնք բառի ուղղակի իմաստով դժոխքի են վերածել հենց չեչեն ժողովրդի կյանքը, ստեղծելով մարդկային քաղաքակրթության ամենատարրական նորմերից շատ հեռու քրեապետություն, քողարկվում են սեփական ժողովրդի «անկախության» համար պայքարողների փետուրներով: Այս քարոզչության կեղծությունը, չնայած դժվարությամբ, կամաց-կամաց հասնում է եւ չեչեններին, եւ համաշխարհային հանրության գիտակցությանը: Շարքային չեչենները հիմա հավասարաչափ ատում են թե իրենց հայրենակից ավազակներին, թե նրանց դեմ կռվող ռուսներին: Իսկ միջազգային հանրությունը, ակնհայտորեն, սկսում է ավելի լավ ճանաչել Ասլան Մասխադովի եւ «ընկերության» ստեղծած ռեժիմի ողջ նողկալիությունը: Այս պարագայում հազիվ թե Եվրոպայի խորհուրդը հարկ համարի իր կազմից «վռնդել» ռուսներին, ինչպես տրամադրված էր ավելի վաղ: Ստրասբուրգում երեկ այդ առթիվ սկսված քննարկումների արդյունքները այս պահին դեռ ինձ հայտնի չեն: Սակայն կիրակի Ստրասբուրգ մեկնող ռուսական խորհրդարանական պատվիրակության ղեկավար, Պետդումայի փոխխոսնակ Վլադիմիր Ժիրինովսկին լավատես էր. «Դա կուսակցական ժողով է, ուր պետք է որեւէ մեկին քննադատեն... Իրենք պրոբլեմներ չունեն, տխրում են, ահա եւ կզբաղվեն մեզ քննադատելով... Եվրոպան առանց մեզ յոլա չի գնա, եթե մենք ուզենանք հեռանալ իրենք կսկսեն աղաչել, որ այդպիսի բան չանենք»:

Իր տեսակետների արտառոցությամբ միշտ էլ աչքի ընկնող Ժիրինովսկին, թերեւս, այս անգամ այնքան էլ հեռու չէ ճշմարտությունից: Ռուսաստանի նկատմամբ Արեւմուտքի վերաբերմունքը, Բորիս Ելցինի հեռանալուց հետո, դրականորեն փոխվելու միտումներ է դրսեւորում: «Մոռացվել» են եւ ռուսական բարձրաստիճան չինովնիկների կաշառակերության մասին դեռ մեկ-երկու ամիս առաջ բարձրացված աղմուկը, եւ չեչեն ահաբեկիչների դեմ Մոսկվայի ձեռնարկած քայլերի «ոչ համարժեքության» մեղադրանքները: ԱՄՆ-ի պետքարտուղար «գեղեցկուհի Օլբրայթը», ինչպես հեգնանքով նկատում էր «Սակայն» հեռուստածրագրի մեկնաբան Միխայիլ Լեոնտեւը, պատրաստվում է այցելել Մոսկվա Վլադիմիր Պուտինին հանդիպելու: Պարզ է, որ գալիս է «չեչենների դասը» զոհաբերելու երկու գերտերությունների հարաբերությունների նորմալացմանը:

Կարելի է չտարակուսել, որ չեչեններն իրենց անկախության պատերազմը քաղաքական առումով տանուլ են տվել: Այժմ նրանք որքան շուտ իրենց միջից առաջ քաշեն որեւէ «ռուսամետ» առաջնորդի, որը համախմբի ազգը ռուսական գերիշխանությունն ընդունելու եւ Ռուսաստանի կազմում ինքնուրույն սուբյեկտի կարգավիճակով մնալու գաղափարի շուրջ, այնքան ավելի քիչ կլինեն նրանց կորուստները: Պաշտոնական Մոսկվան միմիայն այդպիսի մեկի հետ կգնա բանակցությունների, սա անկասկած է: Քանի դեռ դա չկա, փոխադարձ ոչնչացման պատերազմը շարունակվելու է իր ամբողջ դաժանությամբ՝ չեչենների վերջնական ռազմական պարտության անխուսափելի հեռանկարով:

ՍԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Ժողովրդագրական աղետ Իսպանիայում

Դեռ վերջերս Իսպանիան ժողովրդագրական աճի տեմպերով առաջատար դիրքեր էր զբաղեցնում: Բայց 21-րդ դարի կեսերին նա կարող է դառնալ մոլորակի «ամենածեր» երկիրը: ՄԱԿ-ի փորձագետների վերջին հետազոտություններից մեկի համաձայն, 2050 թ. իսպանացիների միջին տարիքը հասնելու է 54,3-ի: Տագնապահարույց այս կանխատեսումը լրջորեն մտահոգում է երկրի իշխանություններին:

Իսպանիայում զգալիորեն նվազել է ծնունդների թիվը. եթե 1975 թ. մեկ կնոջն ընկնում էր միջին հաշվով 2,8 ծնունդ, ապա ներկայումս այս ցուցանիշն իջել է 1,07-ի՝ գերազանցելով բոլոր համաշխարհային ռեկորդները: Այս անկման գլխավոր պատճառներն են համարվում ի վնաս ընտանեկան կյանքի կանանց մասնագիտական մակարդակի բարձրացումը, հակաբեղմնավորիչ միջոցների զարգացումը, ապագայի հանդեպ անորոշության զգացումը: Վերջինս պայմանավորված է նրանով, որ իսպանուհիների 34 տոկոսը ժամանակավոր աշխատատեղեր են զբաղեցնում:

Պատահական չէ, որ ներկայումս Իսպանիայում վերստին օրախնդիր է դարձել ներգաղթի հարցը: ՄԱԿ-ի հետազոտությունից կարելի է այն հետեւությունն անել, որ իսպանացիների բնական աճի անկումը հանգեցնելու է օտարերկրյա աշխատուժի զանգվածային ներգրավման: «Պուեն» հանդեսի տվյալներով, աշխատողների ներկայիս թվակազմը պահպանելու համար հարկ կլինի, որ Իսպանիան տարեկան ընդունի 240 հազար ներգաղթյալների (1998 թ. նրանց թիվը 30 հազար է եղել):

Երկրի քաղաքական գործիչների զգալի մասն առաջարկում է ներգաղթի վերաբերյալ ընդունել նոր, առավել ազատական օրենք: Օրերս խորհրդարանում հավանություն ստացավ նման մի օրինագիծ, որը, սակայն, ներքգործնախարար Խայմե Մայոր Օրեխայի ճնշմամբ եւ իշխող աջ կենտրոնամետ ժողովրդական կուսակցության նախաձեռնությամբ ներկայումս սառեցված է Սենատում: Ներքգործնախարարն իր բացասական դիրքորոշումը հիմնավորում է նրանով, որ ներգաղթյալների ուժգին ներհոսը «կվտանգեր Իսպանիայի հասարակության հավասարակշռությունը»:

Մինչդեռ Կատալոնիայի ազգայնականների եւ բասկ չափավորականների աջակցությունը վայելող սոցիալիստներն արդեն իսկ հայտարարել են, որ ներգաղթի վերաբերյալ նոր օրենքի ընդունումն իրենց գլխավոր խաղաքարտն են դարձնելու մարտի 12-ին կայանալիք ընդհանուր ընտրություններում:

Գ. Ռ.

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

Թուրքական «Հզբոլլահի» աղմուկը

Անցյալ շաբաթվա սկզբից Անկարան լայնածավալ գործողություններ է ձեռնարկել այսպես կոչված թուրքական «Հզբոլլահի» դեմ, որն, ի դեպ, որեւէ առնչություն չունի լիբանանյան համանուն կազմակերպության հետ: Թուրք եւ արեւմտյան բազում դիտորդներ այդ խմբավորման դեմ սկսած արշավը պայմանավորում են PKK-ի առաջնորդ Ա. Օջալանի ձերբակալման եւ նրա խաղաղության կոչերի հետ: Նշյալ «Հզբոլլահը» 1980-ական թթ. կեսերին ի հայտ եկավ երկրի հարավ-արեւելյան քրդաբնակ շրջաններում եւ նրա գլխավոր թիրախը հենց PKK-ն էր: Իսկ BBC-ի մեկնաբանը նշում է, որ «ուժեղ կասկածներ կան, որ ի սկզբանե Թուրքիայի հատուկ ծառայությունները սատարում էին այդ խմբավորմանը»: Իմիջիայլոց, անվտանգության ուժերը կալանավորել են «Հզբոլլահի» տասնյակ անդամների եւ առայժմ հայտնաբերել են վերջիններիս զոհ դարձած 31 մարդու դիակ: Ուշագրավ է նաեւ այն փաստը, որ խմբավորման պարագլուխը ոստիկանության ձեռքով սպանվեց հունվարի 17-ին, երբ Անկարայում էր Իրանի ԱԳ նախարար Քամալ Խարազին՝ թուրք-իրանական հարաբերությունները բարելավելու նպատակով: Վերոհիշյալ թեմայի այլ կողմերին է անդրադառնում Անկարայում RMC-ի թղթակցի հաղորդագրությունը, որը սփռվել է հունվարի 23-ին:

Ա. Մ.

Թուրքիայի բոլոր նահանգներում «Հզբոլլահի» տարրերին ուղղված ձերբակալումների արշավի սաստկացման հետ մեկտեղ, իսլամական չափավոր շրջանակները մտավախություն են հայտնել, որ Թուրքիայում այս արշավը չվերածվի իսլամի եւ մուսուլմանների դեմ մի քարոզարշավի եւ որ կառավարությունը չշահարկի դա՝ պետական պաշտոններից կրոնամոլներին լայնորեն վտարելով «Հզբոլլահի» գործողության քողի տակ:

Մյուս կողմից, սկսել են Իրանին մեղադրել խմբավորման տարրերին զենքին ու պայթուցիկներին վարժեցնելու մեջ: Թուրքիայի քաղաքական որոշ շրջանակներ ակնկալում են, որ այդ գործողությունը դժվար կացության մեջ է գցելու կարծր հոսանքին Իրանում՝ խորհրդարանական ընտրությունների նախօրեին: Իսկ Անկարան չի թաքցնում իր աջակցությունը նախագահ Խաթամիի գլխավորած բարեփոխական հոսանքին:

Անվտանգության աղբյուրները նշել են, որ «Հզբոլլահի» դեմ մղված այս գործողությունը նպատակաուղղված է Թուրքիայի հարավ-արեւելքը մաքրելու այդ խմբավորման ուժերից: Սա նախապատրաստելու է այդ շրջանի նահանգներում արտակարգ դրությունը վերացնելուն, որը շարունակվում է 23 տարի:

Այդ գործողությունն արդյունք է նաեւ թուրքական, եվրոպական եւ իսրայելական գաղտնի ծառայությունների համագործակցության, որովհետեւ Անկարան նպատակ ունի խզել «Հզբոլլահի» հետ ունեցած իր կասկածելի կապերը՝ նախապատրաստվելով Եվրամիություն մտնելուն: Նշվում է նաեւ, որ 1999 թ. սեպտեմբերին Անկարան եւ Վաշինգտոնը համաձայնել են Հետաքննությունների ֆեդերալ բյուրոյի (FBI) մի գրասենյակ բացել Անկարայում՝ օգնելու վերջինիս ազատվելու մաֆիայի հրոսակախմբերից եւ զինված կազմակերպություններից:

Մշակույթ

Արվեստը խեղկատակի թռիչք չէ

Վահրամ Փափազյանի ծննդյան օրվա առիթով

Այդպես կարող էր միայն նա խոսել, այդպես կարող էր միայն նա լռել, այդպես կարող էր միայն նա սուրճ խմել ինքնօրինակ: Նրա ամեն ինչը իրենն էր, միայն իրենը: Ճակատին պարզ գծագրված խաչը ճակատագրի հետքն էր: Աստված միայն ընտրյալներին է այսպիսի ծանր խաչի արժանանացնում: Միայն ընտրյալները կարող են դիմանալ այս ծանրությանը: Անգամ իր գիրն էր ինքնօրինակ: Որքան կերպարներ մեկնաբանեց բեմում, նույն հզորությամբ էլ գրեց, քանզի իր գործը մարդաբանությունն էր: Արտի՞ստ էր, գրո՞ղ, փիլիսոփա՞... Նա մեր մտավորականներից մեկն էր, հզոր ոգու եւ մեծ մտքի տեր մարդ: Ու երբ 103 տարի առաջ, հունվարյան մի պաղ առավոտ Պոլսում Փափազյանների ընտանիքում Վահրամ անունով մի մարդ ծնվեց, ապա աշխարհը հարստացավ Վահրամ Փափազյանով: Ու հիմա իր երկրային կյանքից հետո իր հոգեւոր աշխարհը մտնելու իրավունքն է մեզ թողել: Կարդանք կրկին, առավել եւս հիմա մեր այս խառնակ ժամանակներում, երբ ամեն մեկն իրեն մտավորական է կոչում, երբ ամեն մեկն ուրիշներին դասեր տալու իրավունք է վերապահում: Մոռանանք զածաններին, մոտենանք մեծերին, գոնե մոտենանք:

Ս. Գ.

– Եթե մարդը բացատրեին իր սեփական առօրյայի արտացոլումով միայն, հիրավի չնչին բան կլիներ նա:

– Մարդը ապրել է եւ ապրում է վաղուց, շատ վաղուց այս անուր ու հաստատ երկրագնդի երեսին, անհաշվելի դարերից ի վեր, բայց Մարդը դեռ չի ծնվել:

– Ազնվությունը, պատվախնդիր առաքինությունը, անվերապահ քաջությունը, ինչպես եւ սերը իր նմանի հանդեպ... որով մարդը զանազանվում է գազանից. նույն թանկարժեք զգեստներն ու հանդերձանքը, որոնց բարի դերձակը եղել են ժամանակն ու դաստիարակությունը:

– Ինքնաճանաչումը իր նմանին ճանաչելն է, իսկ ճանաչելը նշանակում է հասկանալ, իսկ հասկանալը սիրել:

– Մարդիկ կան, որոնք ընդունակ չեն մեծություն պատիվակել իրենց մեջ, առանց իրենց սեփական խորտակումը խոստովանելու:

– Արվեստը խեղկատակի թռիչք չէ, ոչ էլ ինքնահավան անտաղանդի անիմաստ ճեմճեմում. արվեստագետը պատասխանատու է իր խղճի առաջ եւ առանց կոչման մարդկանց հոգու հետ խաղալ հանդգնողը... ոճրագործ է:

– Արվեստը մի կին է, որքան գեղեցիկ, նույնքան նախանձոտ եւ չի հանդուրժի, որ իրեն նվիրված սիրտը ուրիշի համար եւս բաբախի եւ նրան տիրելու համար պետք է նրա ստրուկը լինել:

– Եթե կարելի լիներ մի բանալիով բոլոր դռները բացել, ում պետք կլիներ դուռը եւ ում բանալին:

– Կատվի ճեմճեմումը չի սազում վագրին, ոչ էլ վագրի ճիրանները խեղճ փիսիկին:

ՀԱՅՏՆԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ

Պապիրուսը վկայում է հին Եգիպտոսում հայերի գոյության մասին

Արտատպելով լույս Ֆրեզնոյի Կալիֆոռնիա համալսարանի հայ ուսանողների հրատարակած «Հայ շարժում» թերթից. «Արմինյն միրոր սփեկթեյթր» շաբաթաթերթի հունվարի 1-ի համարը հաղորդում է, որ անցյալ նոյեմբերի 4-ին Քեմբրիջ համալսարանի աշխատակիցներից դոկտ. Ջեյմս Կլակսոնը «Ուշ հնադարյան Եգիպտոսում հունարեն սովորող հայը» թեմայով խիստ հետաքրքրական զեկուցում է կարդացել Ֆրեզնոյի Կալիֆոռնիա համալսարանում: Դասախոսությունը հովանավորել են Հայկական ուսումնասիրությունների ծրագիրը, Դասական լեզուների ծրագիրը, պատմության ֆակուլտետը, Հայ ուսանողների կազմակերպությունը եւ Սմիթ Քեմփ Օնորզ քոլեջը: Օրվա բանախոսին ներկայացրել է դոկտ. Տիգրան Գույումջյանը, որը 1992-ին Փարիզի ազգային գրադարանում վերահայտնաբերել է այդ պապիրուսը եւ երկար ուսումնասիրություն տպագրել դրա շուրջ: Պապիրուսի մասին առաջին անգամ նշել է դոկտ. Կարրիե Փարիզում, 1890-ական թթ.: Դրանից հետո այն անհետացել է: Կլակսոնն ու Գույումջյանն իրար «հանդիպել» են 1996-ին Ինտերնետի միջոցով եւ համագործակցել:

Գտնված պապիրուսը, որի վրա հայկական տառերով հունարեն տեքստ է գրված եղել, այժմ միակն է իր տեսակի մեջ եւ մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել ոչ միայն հայ պատմաբանների, այլեւ դասական լեզուների մասնագետների շրջանում: Պապիրուսների մեծ մասը հունարեն են եւ պարունակում են տեղեկություններ առօրյա կյանքի մասին: Գտնվում են հիմնականում Եգիպտոսում, որտեղ չոր եղանակը նպաստում է դրանց պահպանմանը: Այս մեկը, ըստ դասախոսի, 6-7-րդ դդ. է գրված եղել եւ պատառոտված վիճակում է հասել իրեն, եւ ինքը գիտակ լինելով ինչպես հայկական, այնպես էլ հունական լեզվաբանությանը, կարողացել է վերադասավորել մասերը եւ թարգմանել տեքստը: Մի կողմում գրողը մանրամասն ներկայացրել է մարմնի մասերի անուններ եւ ռազմական հանդերձանքի վերաբերյալ բառեր: Մյուս կողմում գրառել է երկար պատմություն Դիոգենես փիլիսոփայի մասին: Դժբախտաբար Կլակսոնին չի հաջողվել պարզել գրողի ինքնությունը կամ նույնիսկ նրա գրելու դրդապատճառները: Այնուամենայնիվ, նա մեծ նշանակություն է տվել դրան որպես անզուգական մի փաստաթղթի, որն ապացուցում է հայերի գոյությունն այդ ժամանակաշրջանի Եգիպտոսում: Նա վերահաստատել է դոկտ. Գույումջյանի այն վարկածը, որ վերոհիշյալ պապիրուսը կարող է լինել հայերեն լեզվով գրված ամենահին ձեռագիրը:

Դասախոսությունը լսվել է լարված ուշադրությամբ:

Հ. Օ.

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆԻ ՍԵՂԱՆԻԾ՝ ՄԵՐ ՍԵՂԱՆԸ

Հողագնդի հողագործները

Խաղաստներում զինված ոստիկաններ են կանգնած, որպեսզի քեզ ձերբակալեն, եթե չհամաձայնես տանդ տալ քո փողերը սոցարդյունքներ բաժինելու փոխարեն: Կուշտը սովածին ձանր է բերում, սովածը սովածին բոլորովին չի բերում: Տունը կերակրողն է, որ կարգադրում է ընտանիքի անդամներին «որդիդ լինի, թե հերն ու մեր, թե մուրազով սիրած կին»: Ռուսական դարձվածով կովը ընտանիքի կերակրողն է, բայց քանի որ ժողովրդավարությամբ է տառապում, ապա ոչ մեկին չի կարգադրում: «Այ դադ, լսիր աղաչանքս, թույլ տուր ինձնից քեզ դողեմ»: Ստալինյան ռեժիմի ժամանակ հաճախ էին գնդակահարում, որպեսզի ապա հովեն ողջ մնացածների կենսական կարդակի նվազեցումը: Ինչո՞ւ պետ կոմունիստական պաթոս երիտասարդությունը դադարել է օգտագործել «Ազնիվ կոմերիտական խոսք» դարձվածքը: «Անցյալի մնացուկներ» նոր հասկացողությամբ կարելի է մեկնաբանել որպես անցյալում կողոպտած փողերի մնացածները չհաշված [illegible]: Ինչպե՞ս կարելի է հարդարել նրանց դարձի ճանապարհը: Մխիթար Սպարապետն այսօր արդյոք մխիթարո՞ւմ է որեւէ մեկին:

Եթե մեկը քեզ վնաս է պատճառել, քո վրեժխնդրության տարատեսակներից մեկն այն է, որ նրան օգտակար լինես: Իսկ առավելագույնն այն է, որ ձեռք բերես համբերատարություն, մինչեւ ըստ իր ընթացքի նրա խոփը դեմ կառնի քարին, ավելի ստույգ սեփական գերեզմանաքարին:

Իշխանությունը եւ հարստությունը շարունակաբար դժբախտության պատճառներ են եղել, որոնց մեջ հայը նույնպես, իր զոռոզությամբ ինքնակուրացած, [illegible] ընկնում է գագաթնակետ կրճելու այն հողը, որ նրա ընչաքաղց մարմինը պիտի վերադարձավ ըստ նրա բիբլիական ակունքի: Մի անձնավորություն, որը բացառապես հյուրասիրում է հաշվենկատորեն, ամենաանկեղծ տրոփյունով դեմ կանգնեց, որ ծառայած իր մի ծանոթը խմի ջրամանի ջրից, որովհետեւ միջի ջուրն ինքը եռացրել էր իր համար, ընդ որում հիմնարկի էլեկտրասալի վրա նույն հիմնարկի վճարելիք էլեկտրահոսանքով: Ինքն իր այդ ծանոթին սովորաբար առերես վերաբերվում էր բարեկամաբար: Այդքան տմարդի իրեն դրսեւորած այդ անձնավորությունը հայ է, կին, մայր, գրող, հասարակական գործիչ եւ... եղել է բարեգործական մի հիմնարկի հիմնադիրը: Ամոթեցուցիչ է: Ու նաեւ այն, որ լուծարել են մեր հանրապետության արդյունաբերական պոտենցիալը, այն վերածում են գյուղատնտեսական երկրի: «Հայաստան, հող դրախտավայր»:

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

ՅՈՒՌԱՑՎՈՂ ՕՐԵՐ

Իսկ նավը լողում է

Ֆեդերիկո Ֆելինին՝ գեղեցկության ու սիրո աշխարհից

Մեծն Ֆելինին այս օրերին պետք է դառնար 80 տարեկան: Պատկառելի տարիք ռեժիսորի, իր համար՝ սովորական տարեդարձ, քանզի եթե ապրեր այս գուրս երկրի վրա, կրկին պիտի շարունակեր իր ճանապարհորդությունը: Բայց թվում է, թե ինքը կա, շարունակում է լողալ իր նավով: Հրաշք մի նավ, որի վրա են նաեւ Մարչելո Մաստրոյաննին, Կլաուդիա Կարդինալեն, Անուկ Էմեն, իր կինը՝ Ջուլիետա Մազինան, Էնթոնի Քուինը, Ալդո Սիլվանին, Ալբերտո Սորդին... Նրանք, ովքեր Ֆելինիի նավը բարձրացան 1951 թ. սկսած, շարունակում են իրենց անվախճան ընթացքը: Անցան «Վարիետեի լույսերի» միջով, «Սպիտակ շեյխի» վրանում խոստուզգույցի նստեցին, թեեւ ոմանք այդ տարիներին «Մամայի բալիկներ» էին, բայց «Ճանապարհ» անցան ու մտան «Ամուսնության գրասենյակ»: Ճիշտ է, նրանց հանդիպեց նաեւ «Պիկասո» մականունով «Խաբեբան», բայց հավաստացնեմ, որ Ռիչարդ Բեյզհարտի այս խաբեբան այնքան էլ խաբեբա չէր, պարզապես ինքն իրեն էր խաբում՝ իր համար երեւութական աշխարհ ստեղծելով: Ու որպեսզի այս հեքիաթային աշխարհը շարունակվեր, «Կաբիրիայի գիշերներ»-ում ինքը՝ Ֆեդերիկոն, տարավ իր կնոջը՝ Ջուլիետա Մազինային եւ աշխարհին պատմեց «Քաղցր կյանք»-ի մասին: Անշուշտ, «Գայթակղություն» ունեցավ նաեւ, որը աստղնագործվեց «Բոկաչո 70» ֆիլմում, որպես փոքրիկ մի նովել, որպես կես ֆիլմ: Ու, ահա, երբ այս ամենն արել էր, մտահղացավ ի մի բերել իր անցած «8 ու կես» ճանապարհը, ուր կրկին փայլեց Մարչելո Մաստրոյաննին:

1973-ին ստեղծեց իր մանկության քաղաքի, իր հարազատների կերպարները «Ամարկորդ»-ում: Այնքան պարզ, բայց այնքան խորիմաստ ֆիլմ շատ քչերին է հաջողվել նկարել: Ֆելինիին հաջողվել է, որովհետեւ... «Մարդը ոչ միայն ամեն ժամ պետք է հիշի իր մանկությունը, այլեւ սիրի»: Աստվածաշնչյան պատգամի ֆելինիական մեկնաբանություն:

Իր համար աշխարհի, իրերի, նյութերի դասավորությունն այլ էր, անգամ մարդն ու մարդու խոսքն էին այլ: Այլ աստծո հեքիաթայինն է, տարօրինակը, գեղեցիկը, որովհետեւ ինքն ամեն ինչի եւ ամեն մեկի մեջ գեղեցիկն էր որոնում, գտնում: Անգամ ռոմանական խոսվածքով ասվող «պատակա» բառը (թուի, թուի, էս բառի հայերեն թարգմանությունն ինչպե՞ս գրեմ) հիվանդանոցում պառկած այս հսկա մարդու համար բուժիչ դեղ էր: Նա միշտ վախենում էր, որ աշխարհն իր իրական տեսքը կստանա. «Օրերս, երբ ինձ թվաց, թե մեռնում եմ, շրջապատող առարկաները հանկարծ դադարեցին կերպարանափոխվել: Հեռախոսը, որ սովորաբար մի ահռելի հրեշ-սարդ էր թվում կամ բռնցքամարտիկի ձեռնոց, այժմ սոսկ հեռախոս էր: Թեեւ ոչ, նույնիսկ հեռախոս էլ չէր, պարզապես ոչինչ էր...»: Այսպես է, մեծերի համար այսպես է. երբ իրենց ստեղծած աշխարհն հանկարծ սկսում է դուրս լողալ գեղեցիկ հեքիաթի ծովից, երբ ամեն ինչ բնական տեսքի ու բնական վիճակի է գալիս, արվեստագետը զգում է մահվան շունչը: Բայց, փառք Աստծո, նա այս անգամ կրկին խաբեց մահվանը: Այս կատակը նրան դուր էր գալիս ու դա փորձում էր մի քանի անգամ:

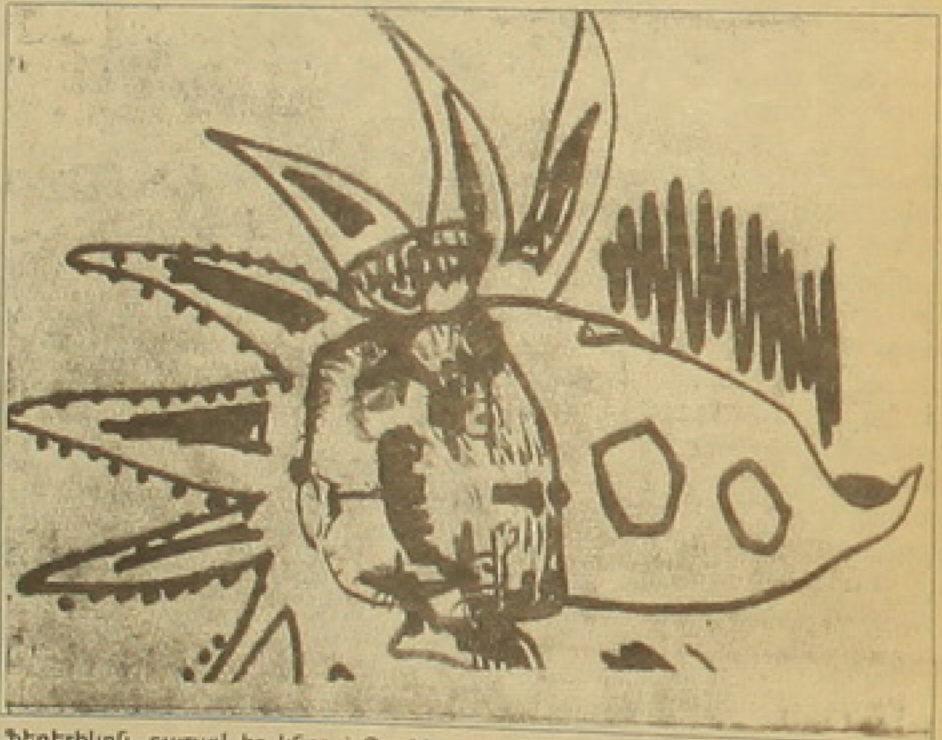

Ռեմինի փոքր քաղաքից Հռոմ հասած Ֆեդերիկո Ֆելինիի համար ամեն ինչ տարօրինակ էր: Պարզվում է, որ միանձնուհի հիվանդապահները կարող են խոսել նաեւ կաշվե ձեռնոցներից, հուժկու տղամարդիկ իրենց կանանցից բացի այլ կանանց կարող են նաեւ սիրել, քաղաքականությամբ զբաղվող մարդիկ են լինում նաեւ, փող հաշվող մարդիկ, կյանք գրող մարդիկ... Անհերքելի աշխարհ, ուր մարդիկ չեն ապրում, պարզապես իրենք իրենց իրականացնում են: Ու երբ այս ամենը տեսավ, շեն մի նավ կառուցեց, անվախճան մի նավ ու բարձրացավ տախտակամած...

Մինչեւ օրս լողում է Ֆեդերիկո Ֆելինիի նավը: Եվ կշարունակի անվերջ լողալ, լողալ այնքան ժամանակ, քանի դեռ մարդը կա, մարդու հիշողությունը կա, գեղեցկությունն ու սերը կան:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

ՕՐԱՑՈՒՅՑ

Հունվարի 25

- 1627 թ. ծնվել է անգլիացի գիտնական Ռոբերտ Բոյլը: Նա ֆիզիկայի եւ քիմիայի բնագավառներում հիմնարար հետազոտությունների հեղինակ է: Մենդելեեւը գրել է. «Բոյլն այն գիտնականն է, ով քիմիան դարձրեց գիտություն»:
- Հունվարի 25-ին լրանում է ֆրանսիացի մաթեմատիկոս եւ մեխանիկ Ժոզեֆ Լագրանժի ծննդյան 260-ամյակը: Մաթեմատիկական վերլուծության, դաշտի տեսության, դիֆերենցված հավասարումների մասին Լագրանժի աշխատությունները կարեւոր դեր են ունեցել մաթեմատիկայի եւ ֆիզիկայի զարգացման գործում:
- 1759 թ. ծնվել է շոտլանդացի մեծ բանաստեղծ Ռոբերտ Բյորնսը: Բացառիկ տաղանդի տեր Բյորնսն արդեն 16 տարեկանում նշանավոր եւ հանրաճանաչ բանաստեղծ էր ողջ Անգլիայում:
- 1874 թ. ծնվել է անգլիացի գրող Սոմերսեթ Մոեմը: Մոեմը գտնում էր, որ «արվեստի գլխավոր նպատակը բարություն արարելն է»: Հենց այդպես էլ նա ապրել եւ արարել է:
- 1920 թ. մահացել է իտալացի մեծ նկարիչ եւ քանդակագործ Ամադեուս Մոդիլիանին:
- 1928 թ. ծնվել է Վրաստանի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեն: Շեւարդնաձեն տիպիկ կոմունիստ բարձրաստիճան պաշտոնյայի ուղի է անցել՝ կոմերիտական աշխատողից մինչեւ Վրաստանի կենտկոմի առաջին քարտուղար:
- 1938 թ. ծնվել է ռուս երգիչ, պոետ, բանաստեղծ Վլ. Վիսոցկին:
- Այս օրը հին հայկական տոմարով Արաց ամսվա Տրոն օրն է:

ՆԱԻՐԱ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ

ԱԶԳ

Մարզական

ՖՈՒՏԲՈԼ

«Շիրակը» անհաջող է խաղում

Մոսկվայում անցկացվում է Համագործակցության երկրների չեմպիոնների գավաթի 8-րդ խաղարկությունը: Հիշեցնենք, որ բարձրագույն եւ առաջին խմբերում հանդես են գալիս 8-ական թիմեր, որոնք, իրենց հերթին, բաժանված են երկուական ենթախմբերի: Մրցումների մասնակիցներն արդեն երկուական խաղ են անցկացրել:

Ցավոք, անհաջող է հանդես գալիս Հայաստանի չեմպիոն «Շիրակը», որն ընդգրկված է բարձրագույն խմբում, «B» ենթախմբում: Գյումրիի ֆուտբոլիստներն արդեն երկու անգամ խաղադաշտը թողել են պարտված: Շաբաթ օրը կայացած առաջին խաղում «Շիրակը» 1-3 հաշվով զիջեց Լատվիայի չեմպիոն «Սկոնտոյին» (Ռիգա): Խաղասկզբում 3-րդ րոպեին, հաշիվը բացեց ռիգացի Ալեքսանդր Էլիաշվիլին, 29-րդ րոպեին Դավիդ Ղելածեն կրկնապատկեց այն, իսկ եւս 6 րոպե անց Անդրեյ Ռուբինսը խփեց 3-րդ գնդակը: Միայն դրանից հետո շիրակցիները կարողացան համախմբվել եւ մեկ պատասխան գնդակ ուղարկել «Սկոնտոյի» դարպասը (գոլը 11 մետրանոց հարվածով խփեց Արարատ Հարությունյանը): Չնայած թիմերի գործադրած հետագա ջանքերին 3-1 հաշիվն այդպես էլ անփոփոխ մնաց:

Հաջորդ օրն անցկացրած իր երկրորդ խաղում «Շիրակը» 0-1 հաշվով տանուլ տվեց Ուկրաինայի չեմպիոնին Կիեւի «Դինամոյին»: Միակ գոլը հանդիպման 83-րդ րոպեին խփեց Սերգեյ Կոնովալովը: Ասենք, որ այս մրցումներում «Դինամոն» հանդես է գալիս ոչ հիմնական կազմով, եւ կարելի էր հուսալ, որ գյումրեցիներն ի վիճակի են հաջողության հասնել: Ավա՜ղ... Այսօր կայանալիք ենթախմբային վերջին խաղում «Շիրակը» մրցելու է Բելառուսի չեմպիոն ԲԱՏԵ (Բորիսով) թիմի հետ: Այդ խաղը փաստորեն էական նշանակություն չունի, քանի որ մեր չեմպիոնը զրկվել է առաջին կամ երկրորդ տեղ գրավելու հույսից, ինչն հրավիրում կտար մայրաքաղաք շարունակելու բարձր տեղերի համար: «B» խմբի մյուս հանդիպումներում այսպիսի հաշիվներ են արձանագրվել. «Դինամո»-ԲԱՏԵ 0-0, «Սկոնտո»-ԲԱՏԵ 3-1: Մրցաշարային դրությունը հետեւյալն է. «Սկոնտո» 6, «Դինամո» 4, ԲԱՏԵ 1, «Շիրակ» 0 միավոր:

Ներկայացնենք նաեւ մյուս ենթախմբերում անցկացված խաղերի արդյունքներն ու թիմերի վաստակած միավորները: «A» ենթախումբ. «Սպարտակ» (Մոսկվա, Ռուսաստան)-«Քյափազ» (Գյանջա, Ադրբեջան) 6-1, «Զիմբրու» (Քիշնեւ, Մոլդովա)-«Ժալգիրիս» (Կաունաս, Լիտվա) 2-1, «Սպարտակ»-«Զիմբրու» 3-1, «Ժալգիրիս»-«Քյափազ» 2-0. «Սպարտակ» 6, «Ժալգիրիս» եւ «Զիմբրու» 3-ական, «Քյափազ» 0 միավոր:

«C» ենթախումբ. «Նիսա» (Աշգաբադ, Թուրքմենստան)-ՌԴ պատանեկան հավաքական 2-2, «Դոստլիկ» (Տաշքենդի մարզ, Ուզբեկստան)-«Լեւադիա» (Մաարդու, Էստոնիա) 1-4, «Նիսա»-«Լեւադիա» 4-1, «Դոստլիկ»-ՌԴ հավաքական 2-0, «D» ենթախումբ. «Դինամո» (Թբիլիսի, Վրաստան)-«Դինամո» (Բիշքեկ, Ղրղզստան) 5-2, «Վարզոբ» (Դուշանբե, Տաջիկստան)-«Իրտիշ» (Պավլոդար, Ղազախստան) 2-2. «Վարզոբ»-«Դինամո» Թբ. 5-3, «Իրտիշ»-«Դինամո» Բիշ. 6-1. «Իրտիշ», «Վարզոբ» 4-ական, «Դինամո» Թբ. 3, «Դինամո» Բիշ. 0 միավոր:

Ռ. Ա.

ԱՍՈՒԼԻՍ

Վարուժան Սուքիասյան. «Մրցաշրջագայության արդյունքներից գոհ եմ»

Ֆուտբոլի հանրապետական ֆեդերացիայում երեկ կայացավ ազգային հավաքականի մարզիչներ Վարուժան Սուքիասյանի, Արամ Փարսադանյանի եւ թիմի ավագ Վարդան Խաչատրյանի հանդիպումը լրագրողների հետ, որը նվիրված էր մեր ընտրանու՝ վերջերս ԱՄՆ կատարած մրցաշրջագայությանը: Ամփոփելով այցի արդյունքները՝ Վարուժան Սուքիասյանն իր գոհունակությունը հայտնեց հավաքականի ֆուտբոլիստների ցուցադրած խաղից, ընդգծելով, որ մարզիչները հնարավորություն ստացան փորձարկելու մի խումբ երիտասարդ ֆուտբոլիստների: Նա թիմի նորեկներից հատկապես առանձնացրեց Քարամյան եւ Հակոբյան եղբայրներին, որոնք առաջիկայում կարող են ամրապնդվել հավաքականի հիմնական կազմում: Մրցաշրջագայությունը մեր հայրենակից Թորոս Բարսեղյանի կողմից լավ նվեր էր հավաքականին: Տեղում ստեղծված էին մարզումների համար բոլոր պայմանները, մեծ ծավալի աշխատանք տարվեց: Այսօր հավաքականն իրենից ներկայացնում է փորձի ու երիտասարդության մի համակցում, եւ հանդիպումները մարզիչներին թույլ տվեցին ստուգելու ֆուտբոլիստների պատրաստականության աստիճանը: Թիմի խաղում արդեն զգացվում է միտքն ու խաղային ձեռագիրը, ինչը չի կարող չուրախացնել մարզիչներին: Անհրաժեշտ է հետագայում այս ձեռքբերումներն ամրապնդել, ինչպես նաեւ աշխատել ֆուտբոլիստների ֆիզիկական պատրաստության մակարդակը բարձրացնելու ուղղությամբ: Վետերաններն էլ իրենց վատ չդրսեւորեցին: Վարուժան Սուքիասյանի կարծիքով, հավաքականում այսօր յուրաքանչյուր տեղին երկու ֆուտբոլիստ է հավակնում, ինչն առողջ մրցակցություն է ստեղծել խաղացողների միջեւ: Մարզիչների հիմնական մտահոգությունն այսօր կապ-

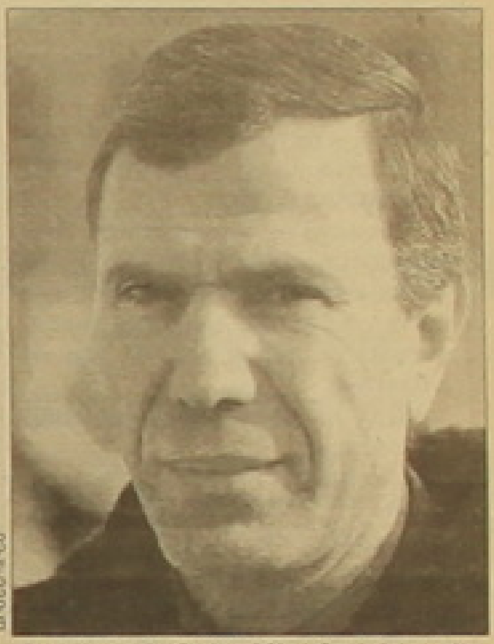

ված է լեգեոնականներին թիմ հրավիրելու հետ: Փետրվարի սկզբին հավաքականը Կիպրոսում մասնակցելու է ազգային հավաքականների մակարդակով մրցաշարի, սակայն այսօրվա դրությամբ դեռեւս հայտնի չէ լեգեոնականների ծակատագիրը: Դժվարությունն այն է, որ թիմերի մարզիչները չեն համաձայնվում իրենց ֆուտբոլիստներին նախապատրաստության այս փուլում զործուղել հավաքական: Այս հարցը կարգավորման կարիք ունի: Գլխավոր մարզիչը նշեց, որ հավաքականի դռները բաց են բոլորի առջեւ, ովքեր իրենց լավագույն կողմերով կդրսեւորեն: Կիպրոսի մրցաշարից հետո արդեն որոշակիորեն պարզ կլինի, թե ովքեր կընդգրկվեն հավաքականում, իսկ ում ծառայություններից հարկ կլինի հրաժարվել: Ամեն դեպքում, հավաքականը ճիշտ ուղու վրա է, խոստացված սերնդափոխությունն ընթացքի մեջ է, իսկ առաջին արդյունքները հուսադրող են:

ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

ՇԱԽՄԱՏ

Լպուտյանը քափ տվեց իրեն

Հոլանդիայի Վեյկ ան Զեե քաղաքում շարունակվում է «Կորուս» անվանումով շախմատային փառատոնը:

Իհարկե, ամենամեծ հետաքրքրությունն առաջացրել է գլխավոր մրցաշարը, որտեղ հանդես են գալիս 14 ուժեղագույն գրոսմայստերներ: Ընթերցողներն արդեն գիտեն, որ նրանց թվում է Հայաստանի եռակի չեմպիոն Սմբատ Լպուտյանը: Հանրաճանաչ շախմատիստների հետ մրցակցությունն անհաջող սկսվեց երեւանցի գրոսմայստերի համար. առաջին հինգ տուրերում Սմբատն ընդամենը կես միավոր էր վաստակել: Սակայն նա կարողացավ վերագտնել իրեն եւ հաջորդ երկու տուրերում տպավորիչ հաղթանակներ տանել: Վեցերորդ տուրում, սպիտակ խաղաքարերով մրցելով աշխարհում ամենաբարձր անհատական վարկանիշն ունեցող շախմատիստուհու՝ հունգարուհի Հուդիթ Պոլգարի հետ, Լպուտյանը պարտության մատնեց նրան: Յոթերորդ տուրում Սմբատը սեւերով հաղթեց Շվեյցարիան ներկայացնող Վիկտոր Կորչնոյին: Այս հաղթանակները մեր շախմատիստին հնարավորություն տվեցին զգալիորեն բարելավել իր մրցաշարային դրությունը:

Մրցաշարը շարունակում են գլխավորել Ռուսաստանի երկու ներկայացուցիչներ՝ Գարրի Կասպարովը եւ Վլադիմիր Կրամնիկը, որոնք 5-ական միավոր են վաստակել: Մյուս մասնակիցների արդյունքներն այսպիսին են. 3–4. Վիշվանաթան Անանդ (Հնդկաստան), Պետեր Լեկո (Հունգարիա)՝ 4,5-ական, 5–6. Ալեքսանդր Մորոզեւիչ (Ռուսաստան), Երուն Պիկետ (Հոլանդիա)՝ 4-ական, 7–9. Նայջել Շորտ, Մայքլ Ադամս (Անգլիա), Յան Թիման (Հոլանդիա)՝ 3,5-ական, 10. Պրեդրագ Նիկոլիչ (Բոսնիա եւ Հերցեգովինա)՝ 3, 11–12. Սմբատ Լպուտյան (Հայաստան), Վիկտոր Կորչնոյ (Շվեյցարիա)՝ 2,5-ական, 13. Հուդիթ Պոլգար (Հունգարիա)՝ 2, 14. Լուկ վան Վելի (Հոլանդիա)՝ 1,5 միավոր:

Հաջորդ՝ ութերորդ տուրում Լպուտյանը սպիտակ խաղաքարերով հանդիպելու է Կասպարովի հետ: Սմբատին դժվարին փորձություն է սպասում. նա սովորաբար շատ ծանր է խաղում աշխարհի 13-րդ չեմպիոնի հետ: Այդ տուրում կկայանան նաեւ Լեկո-Կրամնիկ, Անանդ-վան Վելի, Շորտ-Ադամս, Պիկետ-Մորոզեւիչ, Թիման-Կորչնոյ, Նիկոլիչ-Պոլգար հանդիպումները:

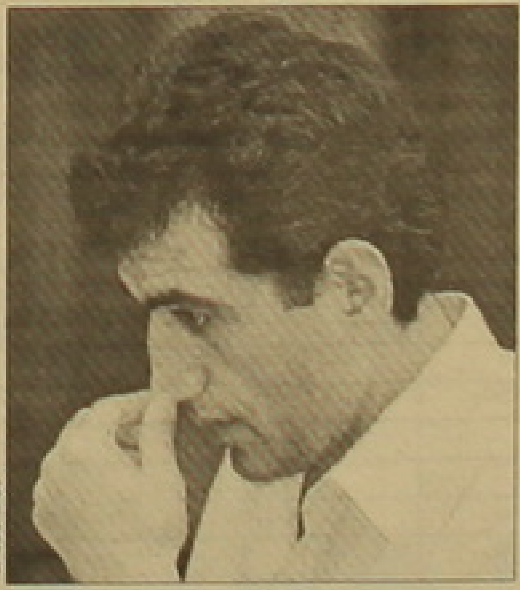

Սմբատ Լպուտյան

Հիմա էլ՝ Ուբեդայում

Իսպանական Լինարես քաղաքում ավարտված միջազգային մրցաշարից հետո նրա համարյա բոլոր մասնակիցները տեղափոխվեցին ոչ հեռու գտնվող Ուբեդա, որտեղ մեկնարկեց հերթական մրցաշարը: Այն բավականին ներկայացուցչական կազմ է հավաքել: Բավական է ասել, որ 106 մասնակիցների թվում են 18 միջազգային գրոսմայստերներ, մի քանի տասնյակ միջազգային եւ ՖԻԴԵ-ի վարպետներ: Մրցաշարն անցկացվում է շվեյցարական մրցակարգով, 10 տուրով:

Հայաստանի բոլոր ութ ներկայացուցիչները հանդես են գալիս նաեւ Ուբեդայում: Առավել հաջող է խաղում գրոսմայստեր Արշակ Մինասյանը: Անցկացված 5 տուրերում նա ընդամենը կես միավոր է կորցրել եւ այժմ նույնպես 4,5 միավոր ունեցող երկու շախմատիստների Ալեքսանդր Գրիշչուկի (Ռուսաստան) եւ Ալեքսեյ Հոլմսթենի (Ֆինլանդիա) հետ բաժանում է 1-3-րդ տեղերը: Առաջատար եռյակին հետեւում են 8 շախմատիստներ, որոնք 4-ական միավոր են վաստակել:

Ներկայացնենք նաեւ մեր հանրապետության մյուս շախմատիստների արդյունքները: Գաբրիել Սարգսյանն ունի 3,5, Աշոտ Անաստասյանը, Նորայր Քալանթարյանը, Արա Մինասյանը, Մհեր Հովհաննիսյանը եւ Դավիթ Կարաբորոսյանը 3-ական, Լեւոն Արոնյանը 2,5 միավոր:

ԲԱԺԻՆԸ ՎԱՐՈՒՄ Է ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

Նախորդ համարում տպագրված մրցանակային խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

2. Մոնձ: 3. Նիկա: 5. Քասախ: 6. Լոզան: 8. Ծեծ: 9. Ռոռ: 10. Աբեղյան: 11. Սապեյր: 12. Շանկարա: 13. Դեդալոս: 15. Անետո: 17. Կիր: 18. Միս: 22. Շարապ: 23. Ուլման: 25. Ազատ: 26. Իրան: 28. Գոգի: 29. Իռրա:

Հորիզոնական

1. «Մհրոնով»: 4. Առաքելյան: 7. Սաֆոնով: 10. Ամարաս: 12. Շեպարդ: 14. Խան: 16. Սպիտակ: 18. Սարյան: 19. Իլենի: 20. Երիվար: 21. Սամարա: 22. Շոու: 24. Նախճի: 27. Ազուլիս: 30. Ասլանեու: 31. Կամպանելա: 32. Յրիստան:

ԽԱՉԲԱՌ

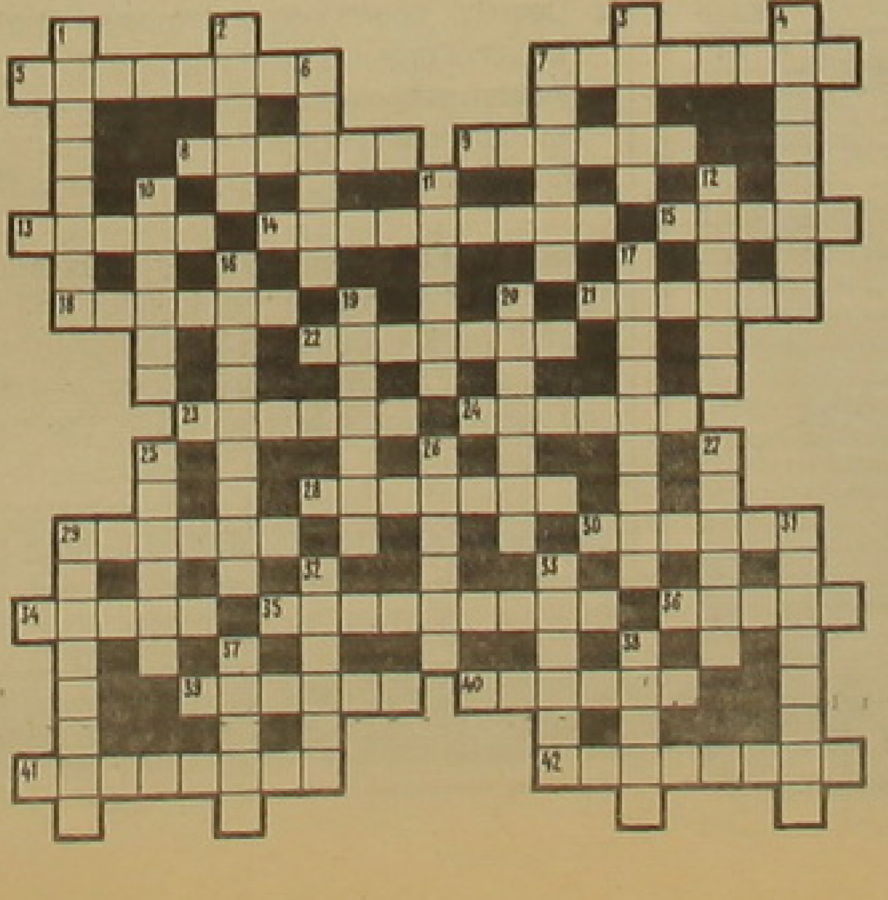

Ուղղահայաց

1. Փոքր Հայքի ո՞ր քաղաքում է 1562 թ. տեղի ունեցել Հայաստանը պարսկա-թուրքական տիրապետությունից ազատագրելու նպատակով հրավիրված գաղտնի խորհրդակցություն-ժողովը, որը վճռել է դիմել Հռոմի Պիոս IV պապին: 2. Աջ բառի հականիշը: 3. Հերոսուհի Գ. Սունդուկյանի «Էլի մեկ զոհ» կատակերգությունում: 4. Սպիտակ, թափանցիկ հանքանյութ, գաջաքար: 6. Հյուսիսային Ամերիկայում առաջացած աղանդի ներկայացուցիչ: 7. Հակառակորդի տարածք ռազմանավից կամ ինքնաթիռից իջեցված զորք: 10. Հունգարացի կոմպոզիտոր: 11. Պետություն Ամերիկայի հյուսիսում: 12. Եգիպտական փարավոնների հանգստավայրը: 16. Հայոց քերականության հարցերին նվիրված Աբովյանի նշանավոր երկը: 17 Ռուս քանդակագործուհի: 19. Խորհրդային ռուս դերասան: 20. Արագածից հրազեն: 25. Սեւանի ավազանի գետ: 26. Հայաստանում աշխատած էստրադային ռուս երգչուհի, ասդ: 27. Գետ Հարավային Ամերիկայում: 29. Գերմանացի փիլիսոփա, հոգեբան, լեզվաբետ: 31. Ազատ, սահմանափակումներ չունեցող, չճանաչող մարդ: 32. Հռոմեական կայսրության վերջին միապետը: 33. Պուշկինի չափածո վեպի հերոսը: 37. Նուրբ, փափուկ խավով պատված կտոր: 38. Վարդազգի բարձր, փշոտ թուփ:

Հորիզոնական

5. Ըստ Հին կտակարանի, Հուդայի եւ Իսրայելի թագավոր Դավթի ծննդավայրը: 7. Վերածննդի դարաշրջանի իտալացի քանդակագործ: 8. Լեռնային համակարգ Հայկական լեռնաշխարհում: 9. Կոլումբիայի հավաքականի կիսապաշտպան: 13. «Ընկեր Փանջունի» ստեղծագործության հեղինակը: 14. Իտալացի աշխարհահռչակ դիրիժոր: 15. Գերմանացի հայագետ, Հյուբշմանի աշակերտը: 18. Գյուղ Արեւմտյան Հայաստանի Վանի վիլայեթի Շատախ գավառում: 21. Իրանական օճառի տեսակ: 22. Վարդազգի թուփ: 23. Գնացքաշար: 24. Կալվածատիրոջ հողը մշակող հողագործ, որն արդում է այդ կալվածքում եւ կատարում նաեւ այլ պարտականություններ: 28. Կարբոնատների խմբի հանքանյութ: 29. Ամրոց-միջնաբերդ Փարիզի հյուսիսային մասույցներում, այժմ պետական բանտ քաղաքական կալանավորների համար: 30. Քաղաք Թուրքիայում: 34. Խառնածին: 35. Վերածննդի շրջանի իտալացի քանդակագործ: 36. 30-ական թվերի բրազիլացի ֆուտբոլիստ: 39. Արեւադարձային ծառ, որից ստացվում է արժեքավոր եբենոսյուղ: 40. Հայոց արքա: 41. Հռոմեական քաղաքական գործիչ, զորավար, Հուլիոս Կեսարի ժամանակակիցը: 42. Արաքսի վտակներից:

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

Մրցանակային հաջորդ խաչբառը կտպագրվի «Ազգի» հունվարի 29-ի համարում:

Փորձե՛ք լուծել, եւ արժեքավոր մրցանակը ձերն է:

Иностранной фирме требуются

Финансовый менеджер/главный бухгалтер-

Знание системы GAAP, умение составлять правильные договора и контракты, отслеживать и проводить анализ работы, рентабельности и себестоимости предприятия, составлять и вести полный пакет документов фирмы, опыт работы с государственными контролирующими органами.

Бухгалтер

Грамотное ведение всех бухгалтерских документов и калькуляция блюд, своевременное проплачивание всех налогов, счетов, штрафов и т. д., работа с банком.

Для вышеуказанных позиций желательно:

знание английского языка, знание ПК, Word, Excel, Access, бухгалтерских программ и законов РА, опыт работы не менее 5 лет в аналогичной должности, опыт работы в ресторанном бизнесе, высшее образование. Ваше полное резюме присылайте по факсу (3742) 582605 с пометкой: для "КАКТУС" или по электронной почте:

cactus-bar@yahoo.com
roy-cactus@hotmail.com

ԿՈՐԵԼ Է

«ՍԱՄՎԵԼ» լիակատար տնտեսական ընկերակցության կլոր կնիքը: Համարել անվավեր:

Սուքիասյան ընտանիքը խոր վշտով հայտնում է Սուքիասյանի կտսերի Ռոբերտ Սուքիասյանի սիրելի տիկնոջ

ԱՆՆԱ ՎԱՀՐՈՒՆԻ-ՍՈՒՔԻԱՍՅԱՆԻ

անժամանակ մահը: Հուղարկավորությունը հունվարի 25-ին, երեքշաբթի, ժամը 14-ին, Զավարյան 6 հասցեից:

Հայտարարություն

Շտապ վաճառվում է 3 սենյականոց (96 քմ, եվրանորոգված) բնակարան քաղաքի կենտրոնում:

Հեռախոս **236897**

ARMENTEL

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արմենտել ՀՁ ՓԲԸ տեղեկացնում է, որ ավարտված են թիվ 55/57 ԱՀԿ-ի նոր թվային կայանից վերամիացման աշխատանքները: Առաջին պատրաստ է Սարի-թաղ թաղամասի բաժանորդային ցանցը, ուստի Սարի-թաղի այն բնակիչները, ովքեր ցանկանում են հեռախոս տեղադրել, հրավիրվում են 55/57 ԱՀԿ-ի բաժանորդների սպասարկման բաժին՝ Չարենցի 76 հասցեով, հեռախոսների տեղադրումը ձեւակերպելու համար: Ձեզ անհրաժեշտ է ներկայացնել անձնագիր, բնակելի տարածքի նկատմամբ ձեր իրավունքները հաստատող փաստաթղթեր եւ վճարել հեռախոսի տեղադրման միանվագ ծառայության վարձ՝ 24 հազար դրամ:

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀՁ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ARMENTEL

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արմենտել ՀՁ ՓԲԸ տեղեկացնում է, որ ավարտված են թիվ 39 ԱՀԿ-ի նոր թվային կայանից վերամիացման եւ Երեւանի Հյուսիս-արեւմտյան Գ-3 թաղամասի բնակելի շենքերի հեռախոսաֆիկացման աշխատանքները: Գ-3 թաղամասի այն բնակիչները, ովքեր ցանկանում են հեռախոս տեղադրել, հրավիրվում են 34, 35, 39 ԱՀԿ-ների բաժանորդների սպասարկման բաժին՝ Բաշինջաղյան 177 հասցեով, հեռախոսների տեղադրումը ձեւակերպելու համար: Ձեզ անհրաժեշտ է ներկայացնել անձնագիր, բնակելի տարածքի նկատմամբ Ձեր իրավունքները հաստատող փաստաթղթեր եւ վճարել հեռախոսի տեղադրման միանվագ ծառայության վարձ՝ 24 հազար դրամ:

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀՁ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

Ի փոփոխումն 14.01.2000թ. թիվ 4-ում տպագրված 12 հաշվետվության

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ
Բանկի դրամական հոսքերի վերաբերյալ

Ձեւ թիվ 12 (եռամսյակային, տարեկան)

Բանկի անվանումը «Ակունք-բանկ» ՓԲԸ

Ամսաթիվը

ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	Նախորդ ժամանակաշրջան 30/09/99	Հաշվետու ժամանակաշրջան 31/12/1999
1. Դրամական հոսք գործառնական գործունեությունից	37,911	67,074
Ստացված տոկոսներ	168,933	192,182
Լիզինգային, ֆակտորինգային եւ հավաստագրային գործառնություններից ստացված զուտ եկամուտներ	2150	2840
Արտարժույթի առք ու վաճառքից ստացված զուտ եկամուտներ	-5,046	-2,521
Վճարված տոկոսներ	-98,630	-109,461
Վճարված աշխատավարձ եւ դրան հավասարեցված այլ վճարում	-9,362	-8,676
Վճարված վարկեր	-167	-172
Զուտ դրամական հոսքեր այլ գործառնական գործունեությունից	-19,967	-7,118
2. Դրամական հոսք ներդրումային գործունեությունից	-98,969	-231,679
Պետական գանձապետական արժեթղթերում ներդրումների նվազում (ավելացում)	0	0
Վարկային ներդրումների նվազում (ավելացում)	-95,305	-228,461
Նախկինում դուրս գրված վարկերի վերադարձ	359	111
Հիմնական միջոցների եւ ոչ նյութական ակտիվների ստացում (ձեռքբերում)	-4,017	-3,329
Զուտ դրամական հոսքեր այլ ներդրումային գործունեությունից	2,000	0
3. Դրամական հոսք ֆինանսական գործունեությունից	-109,161	280,145
Ցպահանջ պարտավորությունների զուտ ավելացում (նվազում)	-43,296	26,450
Ժամկետային պարտավորությունների զուտ ավելացում (նվազում)	-65,865	207,643
Բաժնետերերի ներդրումները կանոնադրական հիմնադրամում		100,000
Զուտ դրամական հոսքեր այլ ֆինանսական գործունեությունից		-53,948
Դրամական միջոցների զուտ աճ	-168,213	115,540
Կանխիկ եւ կանխիկին հավասարեցված զուտ միջոցներ ժամանակաշրջանի սկզբում	256,952	88,739
Կանխիկ եւ կանխիկին հավասարեցված զուտ միջոցներ ժամանակաշրջանի վերջում	88,739	204,279

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

1. Եռամսյակի (տարվա) ընթացքում հետհաշվեկշռից դուրսգրված վարկեր 46836
2. Եռամսյակի (տարվա) ընթացքում հետհաշվեկշռից դուրսգրված տոկոսներ 14,597

Բանկի վարչության նախագահ — Գ. Գ. Վահանյան

Կ.Տ.

Գլխավոր հաշվապահ — Ձ. Ա. Սիմոնյան

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

25 հունվար

Հ1

9.00 Հայլուր
9.20 Հեռուստասերիալ «Սուրճ կնոջ բուրմունքով»
10.20 Մամուլի կրպակ
10.30 Հեռուստասերիալ «Ուեյնի Սանիֆեսը»
11.00 Գ/ֆ «Փոքրիկը»
12.40 Մուլտֆիլմ «Ֆիլմ, ֆիլմ, ֆիլմ»
13.00 Հայլուր
13.20 Ռուբիկոն+
17.00 Հայլուր
17.20 Սեզամ բացվիր
18.00 Հեռուստասերիալ «Սուրճ կնոջ բուրմունքով»
19.00 1 լուր
19.10 Հեռուստալոտո
20.00 Տոնավաճառ. տնտեսական տեղեկատու
20.25 Արտակարգ ալիք
20.35 Տուն-տունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 «HSBC բանկ Հայաստանը» ներկայացնում է
21.45 Պրեմիերա
22.00 Գ/ֆ «Ով, եթե ոչ մենք»
23.40 Հայլուր
00.00 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.00 Ռուբիկոն+

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

09.05 Վաղ առավոտյան
10.00 Մուլտֆիլմ
10.25 Երգիծական ծրագիր «Անուշ լինի»
10.45 Վավերագրական ֆիլմ
12.00, 18.05, 20.30, 00.10 Լուրեր
18.20 Մուլտֆիլմ
18.40 Մարզաշխարհն անցած շաբաթ
19.10 Սերիալ «Օլիվ ամոցը» (1-ին մաս)
20.00 Երաժշտական ծրագիր «Սոլի բանալի»
21.00 Գեղ. ֆիլմ «Սաբրինա»
23.05 Ծանոթ-անծանոթը
23.25 Ուշ երեկոյան

9.00 Տոմար
ավարտին Աստարեզ (կրկնություն)
19.00 Չոչիկ
19.30, 21.30, 23.30 Սուրհանդակ
19.50 Մամուլի խոսնակ
20.05 Հմայիլ
20.30 Աստարեզ
21.15 Հրապարակ
21.50 Գ/ֆ «Սեւազգեստ մարդիկ»
24.00 Զրո ժամ
00.05 Ակնտես
00.30 Խուժան ալիք
00.55 Գ/ֆ «Փրկագին» (ավարտին Սուրհանդակ)

7.00 Բարի առավոտ
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
16.00 Նորություններ
16.20 Մուլտսերիալ «Գազանների մենամարտը»
16.50 Ամեն ինչ հնարավոր է
17.05 Պատանի գլադիատորները «Լեռան արքան» ծրագրում
17.30 ... Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
19.00 Նորություններ
19.25 Մոլորակ KBH
19.55 Փնտրում եմ քեզ
20.50 Սերիալ «Տոկյոն աղջիկները»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
23.00 Գ/ֆ «Հին ծանոթը»
00.35 Քաղաքակրթություն. «Անցնող դարի հանճարներն ու հանցագործները»
01.05 Նորություններ
01.20 Ֆուտբոլ. Համագործակցության գավաթ-2000
01.30 Հոկեյ. Ռուսաստանի առաջնություն «Տորպեդո» (Յարոսլավլ)-«Ակ Բարս» (Կազան)
03.05 Սերիալ «Խաղալիք ուղեկցի համար»

РТР

7.30-10.20 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.00, 9.00, 10.00 Լուրեր
9.15 Հեռուստատեսային հատուկ մարտական ստորաբաժանում. հերթապահ բաժանմունք
10.20 Քվանտային բժշկագիտություն
10.30 Հեռուստահանդես «Արենա-սպորտ»
11.00 Հոմեոպաթիա եւ առողջություն
11.10 «Գնչուհին»
11.55 Մուլտֆիլմ «Ուրախ կարուսել»
12.05 Սերիալ «Մեր գաղտնիքի ամառը»
13.00 Իմ XX դարը
13.25 Հեռուստատեսային հատուկ մարտական ստորաբաժանում
13.50 Հոմեոպաթիա եւ առողջություն
14.00, 18.00, 20.00, 22.00, 02.00 Լուրեր
14.25 Հեռուստահանդես «Կանանց խաղը»
15.10 Սերիալ «Անտոնելլա»
16.05 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
17.00 Խանութ բազմոցի վրա
17.30 Մուլտսերիալ «Գաղտնի գործակալները»
18.20 Աստարակ
19.05 Սերիալ «Լոս Անջելեսի տաքը-2»
20.30 Սերիալ «Պետերբուրգյան գաղտնիքները»
21.25 Լիակատար մոդեռն
22.45 Ջեկի Չանը «Ոստիկանական պատմություն» ֆիլմում (Հոնկոնգ)
00.30 Հեռուստատեսային հատուկ մարտական ստորաբաժանում. հերթապահ բաժանմունք
00.45 «Կ-2»-ը ներկայացնում է
02.20 Խանութ բազմոցի վրա

UNITED METHODIST COMMITTEE ON RELIEF
UMCOR

Employment Opportunity with UMCOR

Operations Coordinator

UMCOR is seeking an Operations Coordinator for the AREGAK Community Association. The AREGAK Community Association will establish links between farmers and entrepreneurs in rural areas to increase the viability of the agricultural sector in Armenia. The Operations Coordinator will be based in Yerevan although a considerable amount of time will be spent in the field.

Primary Responsibilities: Assist in the development and implementation of project operation and policies

- Coordinate and monitor financial, administrative and operational activities of the associations at the regional level
- Develop, coordinate and implement training programs in the areas of organizations and business management
- Assist associations to develop and implement sales and marketing strategies.
- Provide marketing services as needed.

Requirements: Master's Degree (or equivalent) in agronomy, agricultural economics or business and a minimum five years related work experience with relevant experience in product marketing. The Operations Coordinator will be proficient in oral and written English and Armenian. Proficient computer skills are mandatory.

Interested candidates should submit their CVs to UMCOR Armenia to the attention of Mr. Jeff Kalousdian, Project Director. Deadline for applications is January 28, 2000.

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
Հեռ. 590000 • http://www.spyur.am

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան. Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Պատվեր 1185. Տպաքանակ 4000. Ստորագրված է տպագրության 24. 01. 2000. Գինը 100 դրամ